

Kovara Yekitiya Jinen Kurdistan - Kurdische Frauenzeitschrift

JIYAN

Hejmar : 19
Wext : Çileyê Pêşin 1996
Biha : 2 DM

Helbest - Gedicht - Şiir

LÛRÎ

Lûri, lûri, razê, razê
Keça mine porzêrin,
Mêzeke ça diçûrisin
Steyrkê nûr li ezmin.

Hiv minani sêleke sor
Gulol dibe kaw-kubar,
Nav zeraya şewqa wêda
Dişûlhîkî xewn-xeyal

Ba hemdê xwe lûri dîke,
Dilorine cewa çiyê,
Bere-bere dişeqirin
Deng û sewtan vê dinê.

Pîşo xwe ra razaye kûr,
Dorê xewna hevtreng e,
Tu ji razê kulirka min
Şev derbaz bû, dereng e.

Keri-sûri guhera da
Îdi mexel hatne,
Oba me da ji xên ji te
Zarokeke şiyar tune.

Lûri, lûri, razê, razê,
Keça mine gulizer,
Hivya te ne xewnên bedew
Û meremê bêkener.

MÊŞ

Mêşê danye
Ser guhê fil
Minani mir.

Ser gamêş da
Bî tîz-tîzin
Dîke qûjin.

-Sêfil derkev
Jî ber piyê min,
Yan na paşê
Neke gazin...

PIRSA KEÇA ÇUM

-Inê, inê
Hela binêr
Ev kê ye wa
Hîri şûştiye,
Ew hîrya şil
Nav ezmin da
Wa raxistiye
Hîrya xwe pak
Neguvaştiye...

Loma ji jê
Ava sar e,
Ser me da wa
Hûr dîbare.

CEWA ÇİYÊ

Lez e, lez e,
Û dibeze
Cewik berjêr,
Zînara ra,
Kenera ra
Dîkeve şer.

Û hol dibe,
Gulol dibe
Bê tîrs, bê xof,
Ha şaş dibe,
Hûr xwaş dibe
Ne ax, ne of.

Usa bî lez,
Usa bî bez
Hetani xêr,
Hetani xwe
Eşq davêje
Hemêza çêm.

Bî hub, bî ken,
Bî dîl, bî rem
Çem mina dê,
Hemêz dîke
Û radmûse
Nedka cewê.

Eskerê Boyik

Kürdistan'ım Ben

Her acıda kendini sorgulayan
Türkülerde, ağıtlarda,
Kanayan tomurcukta,
Kürdistan'ım ben.

Özgürlük aşkıyla alevlenen
Sonsuz kültürüyle başkaldıran,
Devrimci içtenliğinde somutlanan,
Kürdistan'ım ben.

Yeni açan kardelenle boy veren,
Yetim sevdamlı gönül fetheden,
Ölümsüz şehitlerimle,
Yiğit peşmergelerimle,
Kürdistan'ım ben.

Tarihi arayan efsanelerimle,
Yılmaz direnişlerimde,
Ozanım ve kavgamla
Kürdistan'ım ben.

İlmek ilmek pamuk tarlasında,
Yakılan köylerimle
Gözpınarı ninnilerde,
Aydımla, kardeşimle,
Kürdistan'ım ben.

Düşmana inat and içen,
Ağır bedeller ödeyen,
Parça parça bölünen,
Yaşam savaşı veren,
Kürdistan'ım ben

Öznur

JİYAN

OKU,

OKUT,

ABONE OL,

ABONE BUL.

Redaksiyondan izlenimler

Dergimizin 19. sayısıyla sizlere tekrar MERHABA diyoruz.

Bir önceki sayıdan bu yana geçen üç aylık süre içerisinde, gerek Kürdistan'da ve gerekse Türkiye'de birçok gelişmeler oldu. Güney Kürdistan'da iki kardeş parti - KDP ve YNK- arasında çıkan çatışmaların şimdilik son bulması (?), olumlu bir gelişme oldu. Ancak Kuzey Kürdistan için, bu kez de olumlu gelişmelerden söz etmek mümkün değil. Yine kirli savaş, yine katliamlar, yine köy yakmalar ve boşaltmalar, yine kayıplar ve yargısız infazlar, yine emniyet güçlerinin uygulanan tecavüzler ve cinsel tacizler!... Bunlar, yıllardır Türkiye ve Kürdistan'ın gündemini oluşturan canalcı noktalar. Son ayın gündemini ise, yıllardan beri süregelen ve giderek bir vahşete dönüşen devlet politikasında önemli rol oynayan ÇETELER oluşturuyor.

Burjuva medyasının bile artık tahammül edmediği bir noktaya varan bu acı gerçeklere bakıldığında, tüm senaryoların Kürt halkına karşı oynandığı açıkça anlaşılıyor. Eğer bir Kürt kökenli milletvekili (!) kendi ırkından insanları kırmak ve katletmek için, "devlete yardım" adı altında binlerce insandan oluşan ikinci bir ordu kurma ve bunu sadece Kürtlere karşı kullanma haysiyetsizliğine düşmüşse ve eğer devlet, onlarca insanın katili olan birini koruyacak ve yeryüzünde hiç bir devlette görülmeyen bir "emniyet" anlayışına sığınarak, bir katilin sözümona halkın emniyetini sağlayan güçlerin içerisinde cirit atması için her türlü olanağı sağlayacak kadar aciz duruma düşmüşse ve her taşının altında bir mafya timi üretmekten başka hiç bir şey üretemeyecek hale gelmişse, elbette ki kendisinden insan hakları ve demokrasi anlayışını benimsemesini beklemek bir hayalci-lik. Bir savaşın sürmesi için, bu

ortam yeterlidir. Ve bu ortam düzelmedikçe de savaş sürecektir. Zira, savaşseverlerin besinidir bu.

İşte bu durumu son günlerde gündeminden düşürmeyen burjuva medyası, bu karanlık oyunların çoktan beri oynandığını dile getiren alternatif medya her defasında susturulduğunda ve kapatıldığında kimi zaman susmayı, kimi zaman da el çırpmayı yeğlememiş olsaydı, belki de ülke bu denli karanlığa ve çıkmaza girmezdi. Ne zaman ki, uğrunda her türlü insani değerlerini bile yitirmeyi göze aldıkları devlet olgusu'nun, sayın ÇİLLER'in de deyimiyle ÇÜRÜMÜŞLÜĞÜ ortaya çıktı ve burunlarını rahatsız etmeye başladı, o zaman bu insanlar

Biz de bir kadın örgütü olarak, yurtdışında bulunsak dahi bizlere düşen yükümlülüklerin bilincinden hareketle, hem bu doğrultuda yurtdışında başlatılan eylemlerde, hem de bu kirli savaşın yarattığı tahribatların onarılmaz hale dönüşmesini ve Kürt-Türk analarının daha fazla gözyaşı dökmelerini önleyebilmek için kendi çapımızda mücadele vermekteyiz.

telaşlanmaya başladılar. Çok gecikilmiş de olsa medyanın ve kimi aydınların, nihayet bu soruna el atmalarını ve olayların arkasına düşmelerini de olumlu bir gelişme olarak görüyoruz. Daha önceleri, böyle bir sonuca varılacağını düşünmemiş olmaları ve oynadıkları roller itibariyle de, öteden beri devletin bu politik anlayışla çıkmaza gireceğini ve her iki halkı da yıkıma götüreceğini çeşitli yazı ve mesajlarla dile getiren bir yayın organı olarak, kendilerini eleştiriyor; ancak vardıkları aşamayı da olumlu buluyoruz.

Basının yanısıra kimi demokrat kesimlerin, aydın ve düşünürlerin, sanatçıların, tek tek birey ve kadınların göstermeye başladığı duyarlı-

lık da olumlu bir gelişmedir. Özellikle de kadınların son bir yıldan beri, gerek devlet güçleri tarafından kaybettirilen insanlar için oluşturdukları birliktelikler ve gerekse savaşa son verilmesi -barışın sağlanması- yönünde gösterdikleri çaba ve eylemliliklerle onurlu bir mücadele vermeleri, onların ne kadar duyarlı olduklarını ortaya koymaktadır. (Tabii bu, her kadın için geçerli değildir. Sayın Tansu Çiller'in de bir kadın olduğu unutulmamalıdır!)

Galatasaray Lisesi önünde, emniyet güçlerinin tüm iğrenç saldırılarına karşın her cumartesi günü yılmadan oturma eylemleri yapan "Kayıp yakınları ve onları destekleyen kadın grupları"nın mücadelesini, tecavüze uğrayan kadınların çok az sayıda da olsa, tek tek ortaya çıkarak kendilerini savunmak ve bu güçlerin kirli yüzlerini ortaya sermek için verdikleri uğraşı ve kendilerine yardımcı olan bazı kadın kuruluşlarının çabalarını selamlıyor, her kadının, barışsever-herkesin bu kirli savaşa karşı çıkmasını ve barış ortamının sağlanması için destek vermesini diliyoruz.

Biz de bir kadın örgütü olarak, yurtdışında bulunsak dahi bizlere düşen yükümlülüklerin bilincinden hareketle, hem bu doğrultuda yurtdışında başlatılan eylemlerde, hem de bu kirli savaşın yarattığı tahribatların onarılmaz hale dönüşmesini ve Kürt-Türk analarının daha fazla gözyaşı dökmelerini önleyebilmek için kendi çapımızda mücadele vermekteyiz.

Bu sayımızda da, başta bu doğrultuda yaptığımız etkinlikler olmak üzere, kadınların güncel gelişmelere yaklaşımlarını ve önerilerini, eleştirilerini bulacaksınız.

Bir dahaki sayıda daha fazla görüş ve düşüncenin yer alması dileğiyle...

Eylem Haberleri

"Kürt Sorununa Barışçı Çözüm" Yürüyüşü

Haber Merkezi

Örgütümüz KOMJIN, Kürt sorununun şiddetle çözülemediğini, ancak eşitlik temelinde siyasi yollarla çözülebileceğini öteden beri savunuyor. Geldiğimiz aşamada bu, daha da iyi anlaşılıyor. Bu yöntemle bir olumlu sonuca varılmayacağı anlaşılan günümüzde, halkımız savaş değil; barışı haykırılmaktadır. Ülkemizde sürdürülen kirli savaşın açtığı tahribatları onarmanın imkanları dahi ortadan kalkmak üzeredir. Bu, sadece Kürt halkı için değil, aynı zamanda Türk halkı için de bir yıkımdır. Bu yıkımın daha da büyümesinin önlenmesi, ancak biz barışseverlerin sergileyeceği tutum ve etkinliklerle sağlanabilir. Savaşseverlerin tükenmesini beklemek yanlış olur. Savaştan çıkarılan kesimler, silahşörler yaşadığı sürece, savaşlar bitmeyecek. Ama bunların heveslerini kursaklarında bırakmak, daha çok can ve kan kaybını önlemek, anaların gözyaşlarını dindirmek bizlerin elindedir.

İşte bu nedenle, kirli savaş alanından uzakta, yurtdışında yaşıyor olsak da, örgüt olarak bize düşen sorumluluğun bilinciyle barışı haykırarak, kirli savaşı kınamak ve Alman kamuoyunu duyarlı kılmak amacıyla KOMCIWAN ve KOMKAR ile ortak, 19 Ekim'de, Köln'de "KÜRT SORUNUNA BARIŞÇI ÇÖZÜM" şiarı altında bir yürüyüş düzenledik.

15 bini aşkın kitlenin katıldığı yürüyüş, kadın ve çocukların her zamankinden daha fazla katılmaları, kadınların savaşa karşı olan duyarlılığını gösteriyordu.

Ayrı ayrı birimlerden yürüyüşe katılan KOMJIN'lı kadınlar, bu yürüyüş için daha 1,5 ay önceden hazırlıklara başladı. Her birim ayrı bir görev üstlendi. Barış ve siyasi çözüm istemlerimizi içeren dövizler, siyah ve beyaz gömlekler, çocukların ellerinde taşınmaları için yapılan onlarca çiçek ve 300'ü aş-

kın sarı-kırmızı-yeşil renklerden oluşan balonlar, yürüyüşe ayrı bir renk kattı. Birçok kadının ve KOMJIN kortejinde görev alan arkadaşların milli giysileri ise, ayrı bir renklilik sağladı; kadınların taşıdıkları giysilerdeki renklerin canlılığı gibi, dinamik bir ruhla ve yılmayan bir kararlılıkla mücadelesine sahip çıktığını gösterdi.

Yürüyüş, Köln-Ebertplatz'da, saat 12.00'de başladı ve yaklaşık 2,5 saat süren güzergah üzerinden miting alanına varıldı. Yürüyüş oldukça coşkuluydu. Her ne kadar

Konuşmacıların tümü de, böyle bir yürüyüşün düzenlenmesinden duydukları memnuniyeti ve gerekliliğini dile getirdiler, Kürdistan'da sürdürülen kirli savaşı kınadılar, tüm barışseverleri savaşa karşı dayanışmaya çağırdılar. Kadın parlamenterler, bir kadın olan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Tansu Çiller'i, özellikle kınadılar, bir kadının bu kadar radikal ve savaş yanlısı olmasını anlayamadıklarını belirttiler.

Şivan ve Fatma ezgileriyle ve güzel sesleriyle miting alanındaki kitleyi coşturdular. Saat 17.00'ye doğru eylem olaysız sona erdi.

miting alanında kurulan cihazlar iyi değildiyse de, insanlardaki coşku ve canlılık, bu eksikliği o denli hissettirmedi. Alanda okunan şiirler, marşlar ve davul-zurna mitinge ayrı bir görkem kattı.

Konuşmacı olarak, üç bayan parlamenter -Claudia Roth (Birlik 90/Yeşiller Avrupa Parlamentosu Milletvekili), Uta Zapf (SPD-Sosyal Demokrat Parti Milletvekili), Steffen Tippach (PDS-Demokratik Sosyalizm Partisi Milletvekili); Türkiye'den Refik Karakoç (DBP-Demokrasi ve Barış Partisi Genel Başkanı), Ünal Yardımcı (PSK-Kürdistan Sosyalist Partisi Temsilcisi) ve KOMKAR Temsilcisi Mustafa Kısabacak katıldılar. Eski parlamenter Mahmut Alınak ise, vize alamayışı nedeniyle mitinge katılamadı.

Eyleme, çeşitli basın ve yayın programlarında da yer verildi. Her zaman olduğu gibi, kimi burjuva yayınları bilinçli bir şekilde yürüyüşü düzeyenler olarak başka örgütün adını verdi.

Yurtsever basın kuruluşları arasında sayılan kimi gazeteler de, yürüyüşün kimler tarafından ve ne amaçla yapıldığını belirtmeden, sadece "göstericilerin Köln'de bir yürüyüş yaptıklarını", kitle sayısını yazmazken; "300 kadar polisin katıldığını ve olaysız geçtiğini" belirtmekle yetindiler! Ama bazı burjuva gazeteleri, yurtsever (!) olmadıkları halde, eyleme daha detaylı yer verdiler.

Bu yürüyüşün ve benzeri barış eylemlerinin duyarlı olan herkesçe sürdürülmesi dileğiyle...

"Savaş, Göç ve Kadın" konulu panel ve gece

Haber Merkezi

Kürt halkına karşı yıllardan beri sürdürülmekte olan savaş, onarılması oldukça zorlaşan tahribatlar açmaktadır. Türk devletinin baskı, zulüm, tecavüz, insanları katletme ve yıldırma politikası, bugün çok daha korkunç boyutlara ulaşarak, Kürdistan'ı tamamen insansızlaştıranın da ötesinde, doğanın varlığına bile tahammül edemedikleri bir aşamaya vardı. Öyle ki, daha önceleri uyguladıkları Mecburi İskan Kanunu'yla, tüm Kürtleri yerlerinden edemedikleri, göç edenlerin de bir müddet sonra topraklarına dönmelerini önleyemedikleri için, bu kez köy yakma ve yıkma politikasıyla göçe zorladıkları insanların sayısını milyonlara ulaştırdılar. Bu milyonların tekrar dönüşlerini engellemek için, ellerinden gelen her türlü zorbalığı uygulamaktalar. Göç zorlanan bu insanların, göç ettikleri metropollerdeki yaşamları bir insanlık dramıdır. Bu dramı, en ağır şekilde kadın ve çocuklar yaşamaktalar. Bu insanların durumlarını Avrupa kamuoyuna yansıtabilmek, sürdürülen bu kirli sa-

vaşa karşı, Kürt-Türk kadınları olarak perspektifler oluşturabilmek için KOMJIN, 28 Eylül 1996 günü, Köln'de VHS'de bir PANEL ve GECE düzenledi.

Yüksek Halk Okulu-VHS, Alman Kızılhaç Örgütü Rotes Kreuz, Yeşiller ve Bon Mitarbeit Stiftung kurumlarının desteğiyle yapılan bu etkinliğe, panelist olarak İstanbul'dan gazeteci Nadire Mater, AZADİ Kadın Grubu adına Nevin İl, kayıp yakınlarından Hatice Toraman ve Aysel Ocak, Avrupa Alemler Birliği Kuzey Bölge Sorumlusu Yüksel Alptekin, KOMJIN temsilcisi ve KOMCIWAN adına Nilüfer katıldılar.

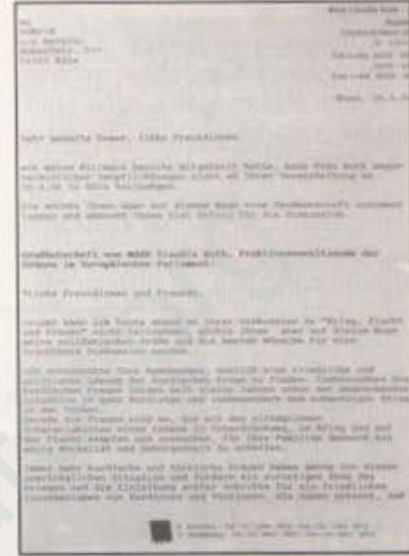
Panele ayrıca Claudia Roth (Birlik 90/Yeşiller Avrupa Parlamentosu Milletvekili), Heidrun Alm-Merk (Aşağı Saksonya Eyaleti Adalet Bakanı), Siegfried Martsch (Birlik 90/Yeşiller Kuzey Ren Vestfalya Eyalet Milletvekili), Kürdistan Sosyalist Partisi (PSK) Almanya Birimi, Ziya Laçin (RONAHI Yurtdışı Temsilcisi), Demokrasi ve Barış Partisi (DBP) Merkez Kadın Komisyonu, İzmir Kadın Komisyonu, Mersin Kadın Komisyonu ile Özgürlük ve Barış Emekçileri Ankara Komisyonu gönderdikleri mesajlarla dayanışmada bulundular.

Paneli 300'ü aşkın bir kitle izledi. Kadınların hissedilir derecede çoğunlukta olmaları, onların ne denli sorunlarına sahip çıktıklarını ve örgütlü çalışmanın ürününü sergiliyordu.

Saat 14.00'de başlaması gereken panel, "Cumartesi Anneleri" ile dayanışma amacıyla oluşturulan ve KOMJIN'ın da yer aldığı "Türkiye ve Kürdistan'da Kirli Savaşa ve Kayıplara Karşı Kadınların Barış İnişiyatifi"nin aynı gün oturma eylemine başlaması nedeniyle bir saat gecikmeli başladı.

F. Oğuz'un yönettiği panelde ilk sözü Nadire Mater aldı. Mater, kendini tanıtarak başladığı konuşmasında 27 Mayıs 1995'den beri Galatasaray Lisesi'nin önünde oturan "Cumartesi İnsanları"na değindi. Bu ismin "Cumartesi Anneleri" olarak kullanılmasının yanlış olduğunu söyleyen Nadire Mater sözlerini şöyle sürdürdü: "Cumartesi Anneleri genellikle çok uygun düş-

müyor. Çünkü bu insanlar eşler olabiliyor, anneler olabiliyor, kardeşler olabiliyor. Bu anlamda bunlar için 'insanlar' tanımının çok doğal olduğunu düşünüyorum." Cu-

martesi insiyatifinin herhangi bir grubun eylem alanı olmadığını, kayıplara karşı tepki gösteren herkesin bu eyleme katılabileceğini ifade eden Nadire Mater panel konusu ile ilgili olarak şunları söyledi: "Ben gazeteci olarak Türkiye'de savaş bölgesinde çok bulundum, bir insan olarak birçok gözlemim oldu. Ayrıca Kuzey Irak'ta ve dünyadaki diğer çatışma bölgelerinde de bulundum. Konuyu bana ilk söylediklerinde bir tek şey geldi aklıma. Bu bir Kürt kadınıydı. İsmi Tayibe'ydi. Kuzey Iraklıydı ve 1991 yılında Işıkveren kampındaydı. Biliyorsunuz, 1991'de 500 bin kadar Iraklı Kürt Türkiye sınırına gelmişler ve ondan sonra, ordaki intifadan sonra bir süre Türkiye'de ve Türkiye sınırlarındaki kamplarda bulunmuşlardı. Tayibe'yle tanıştığымda 42 yaşında bir kadındı. Yalnız başına oturuyordu ve Işıkveren'den evine dönüyordu. Ben onunla konuşamadım çünkü Kürtçe bilmiyordum. Tayibe'yle tercüman aracılığıyla konuşmaya başladığımda şunu öğrendim: Tayibe'nin kuması vardı ve 7 çocukla birlikte Işıkveren kampına gelmiş-

ti. Tayibe adamın ilk karısıydı. Geri dönerken kocası genç karısını alıp Zaho'ya gitmişti. Tayibe'yi iki küçük çocuğu ile birlikte orada bırakmıştı. Hem savaşı, hem kadın olmayı, hem de göçü yaşayan örnek olarak bunu hiç unutmadım. Ve başlık dendiği zaman Tayibe'yi hatırladım."

Konuşmasını Kuzey Kürdistan'dan çarpıcı örnekler vererek sürdüren Nadire Mater, daha sonra İngiliz yazar Rodo'nun "Faşizme ve Alman İşgaline Direnen Silahlı Kadınlar" adlı kitabından söz etti. İkinci Dünya Savaşı'nda kadınların da direndiğini, ancak bu çabaların gözardı edildiğini vurgulayan Mater şöyle dedi: "Günümüzde, tabii klasik savaşlar, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra pek yaşanmıyor. Bugün daha çok Amerikan yönetiminin tanımladığı gibi -hatırlayacaksınız Türkiye'de eski Gurmaya Başkanı Doğan Güreş de böyle tanımlamıştı- düşük yoğunluklu çatışmalar yaşanıyor. Dünyada bugün aşağı-yukarı 42 bölgede dinsel, etnik nedenlerle düşük yoğunluklu çatışmalar yaşanıyor ve Türkiye'deki savaş da bu anlamda Amerikan ordu talimnamesinde tanımlanan doğrultuda düşük yoğunluklu çatışma olarak değerlendiriliyor. Düşük yoğunluklu çatışma ya da savaş olsun, kadınlar yaşadıklarını anlatamıyor, kendisi için anlatamıyor, ailesinden çekindiği için anlatamıyor ve çok tabii ki devletten çekindiği için anlatamıyor." Bununla ilgili iki alıntı ile sözlerini tamamlayan Mater'in verdiği örnekler, salondaki izleyiciler tarafından büyük bir ilgi ile dinlendi.

Nadire Mater'den sonra AZADI Kadın Grubu adına panele katılan Nevin İl söz aldı. "Ben, daha çok savaşlardan ziyade Kürdistan'da yaşanan savaş boyutuna değinece-

ğim. Kürdistan'da kadınların içinde bulunduğu duruma değinmeye çalışacağım" cümleleri ile sözlerine başlayan Nevin İl, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkından yoksun tutulmasının, ekonomik, sosyal, kültürel bakımdan Kürt kadınlarını çok farklı bir biçimde etkilediğine dikkat çekti. Kendisine haksız davaların, sürgünün, soykırımın dayatıldığı bir toplumunda kadın olmayı sömürünün en alt basamağında durmak olarak niteleyen Nevin İl sözlerini şöyle sürdürdü: "Bugün halen kırsal kesimde Kürt kadını başlık parası adı altında alınıp satılmakta ve beşik kertmesi ya da eşinin kardeşiyle evlen-

mesi durumuyla karşı karşıyadır. Toplumsal statüsü ve ulusal kimliği nedeniyle kadına yapılan işkence, eziyet, erkeğe karşı da bir koz olarak kullanılmaktadır. Böylelikle hem kadın hem erkek kimiksizleştirilerek ulusal mücadeleden koparılmak isteniyor. Bu yüzden ki Kürt kadını sömürgecilerin sürekli hedefi durumundadır. Ulusal mücadeleden koparılmak istenen erkeğe karşı bir şantaj olarak sürekli kullanılmaktadır." Kürdistan'da sıkça yaşanan devlet güçleri tarafından uygulanan tecavüzlere de değinen Nevin İl, tecavüze uğrayan Kürt kadınlarının bunu açıklayamadıklarını, çığlıklarını içlerine gömmek zorunda kaldıklarını ifade etti. Savaş nedeniyle göç etmek zorunda kalan Kürtlerin durumuna da değinen Nevin İl sözlerini şöyle sürdürdü: "Köy ve kasabalarını terk ederek Batıya göç etmek

zorunda kalan Kürtler en ağır işlerde, en düşük ücretlerle çalıştırılmaktadır. Ekonomik olarak daha da yoksullaşan Kürt ailesine Kürt kadınının da tüm gücünü katması bir şey değiştirmemektedir. İstemi dışında, yabancı bir ortamda yoksulluğu, sefaleti sürekli arttıran, üreten bir ortamla yüz yüze kalmaktadır. Kendi kültürel ve sosyal yaşamından kopup kendisine yabancı, apayrı bir ortama gelen kadın, metropollerde çok daha farklı bir sorunla da yüz yüze kalmaktadır. Dilini, kültürünü bilmediği, giyimi-kuşamı tamamıyla farklı, sosyal uyumu yakalayamadığı ortamlarda yaşadığı psikolojik sorunlara

çok büyük bir boyutu oluşturmaktadır." Savaşın karşısında kadınların oluşturacağı bir set olması gerektiğini söyleyen Nevin İl, Kürt kadınlarının bu konuda yığınla sorunla yüz yüze kalsalar bile bu seti oluşturma konusunda kendi adımlarını attıklarını vurguladı

ve sözlerini şöyle noktaladı: "Benim bildiğim, ilk önce Kürt kadınlarından Türk kadınlarına bir barış çağrısı yapıldı ve bu barış çağrısının temel nedeni Kürdistan'da sürdürülen savaşa karşı yanyana yaşadığı Türk kadınlarıyla bir set oluşturmaktı. Bu çağrı sonucunda 20 Nisan'da bir toplantı yapıldı. Barış İçin Kadın Girişimi adı altında bir çatı kurulmaya çalışıldı, fakat başarılı olunamadı. Neden ise, hem Türk hem Kürt kadınlarının bu konudaki örgütlülüğüdür. Ben barış çağrısının her tarafta yüksetilmesi gerektiğini düşünüyorum. Türk ya da Kürt kadınlarının ya da Türkiye'de yaşayan, kimlikleri ne olursa olsun bütün kadınların bu savaşa karşı bir set oluşturma konusunda el ele vermeleri durumunda en etkileceği rolü oynayacaklarına inanıyorum."

Nevin İl'den sonra söz alan Ha-

tice Toraman "Sözlerime başlamadan önce hepinize merhaba diyorum. Ben bir kayıp annesiyim. Hüseyin Toraman'ın annesiyim. Hüseyin Toraman herkes gibi haksızlığa başkaldıran devrimci ve komünistti. Tek suçu komünistlik ve haksızlığa başkaldırmaktı. Bu uğurda mücadele verdiği için devlet tarafından aranılıyordu" dedi. Oğlunun polis tarafından kaçırılıp kaybedilişini gözyaşlarını tutamayıp anlatan ve sözleri izleyiciler tarafından sık sık alkışlarla kesilen Hatice Toraman şöyle konuştu: "Hasan Ocak kaybolduğunda, ben zaten hep 'birisini olsa da şu namussuz devletten hesap sorsam' diye düşünüyordum. Hasan Ocak kaybolduktan sonra başlatılan açlık grevine ilk giden ben oldum. Çünkü ben Hüseyin'i ararken yalnız kalmıştım. O dönemde bana destek verecek insanlara ihtiyacım vardı. Anlamıştım ki Hasan Ocak'ın annesinin de benim gibi insanlara ihtiyacı var. Ben yapılan hiç bir etkinlikten geri kalmadım. Çünkü çocuklarımızın haklı bir mücadele verdiklerini anladım. Evde oturup kendi kendime ağladığımda kimsenin sesimi duymadığını anladım. O insanlara yardım ve destek oldum. Hüseyin'in kaybolduğunu ve bir daha bulunamayacağını biliyordum. Kürtlerin açlık grevlerine katıldım. Köprü kesme eylemlerine gittim. Bütün örgütlerin ne eylemleri varsa, nerede mücadele varsa hep gittim. Ondan sonra başladık kayıplar için mücadeleye. Mum yaktık Kadıköy'de, Altıyol'da, Bakırköy'de, Özgürlük Meydanı'nda. Galatasaray Lisesi'nin önünde oturma eylemlerine katıldım." Hatice Toraman, izleyicilerin de gözyaşlarını tutamadığı konuşmasının sonunda şöyle dedi: "Bizim gibi analara çocuklarımızın ihtiyacı var. Belki de biz ana olarak çocuklarımıza destek verseydik, çocuklarımızın haklı mücadelelerini destekleyeseydik, sokaklara dökülseydik, belki çocuklarımız bu kadar kaybolmayacaktı. Onun için, sizin gibi anaların bize destek vermesini bekliyorum. Sizin gibi analara ihtiyacımız var. Her yerde bizim haklı mücadelemizi destekle-

menizi istiyorum. Hepinize teşekkür ediyorum."

Hatice Toraman'dan sonra söz alan Aysel Ocak, kardeşi Hasan Ocak'ın gözaltında kaybedilme sürecini anlattı. Aysel Ocak, 21 Mart günü gözaltına alınan kardeşinin günlerce arandıktan sonra 15 Mayıs 1996 günü buldukları cesedinin tanınmayacak halde olduğunu anlatırken gözyaşlarını tutamadı. "O artık ölmüştü, ama biz yakınları hesap sormalıydık" diyen Aysel Ocak, Hasan Ocak'ın ölümünden 55 gün sonra birçok kayıp yakını ile birlikte "Cumartesi Eylemleri"ne başladıklarını ve mücadelelerini hep birlikte sürdürdüklerini söyledi. "Cumartesi Anneleri"nin bir insiyatife dönüşme sürecini ve yaptıkları eylemleri anlatan Aysel Ocak, önceleri 50-60 kişi ile başlayan bu eylemliliklere katılımın giderek arttığını ve zaman zaman binleri kucakladığını belirtti. "Bu insanlar zor uygulamalarına tabi tutuldular, tutuklandılar, çeneleri dağıtıldı, parmakları koparıldı ama hiçbir zaman yılmadılar. Sonuçta hala mücadelelerine devam ediyorlar" diye konuşan Aysel Ocak, daha sonra, yine bu amaçla kurulan "Uluslararası Gözaltında Kapılara Karşı Mücadele Komitesi-ICAT"ı tanıttı. Almanya'da da böyle bir komite kurma çalışmalarına başladıklarını söyleyen Aysel Ocak, Köln-Rudolfplatz'da her hafta yapılması öngörülen oturma eylemlerini destekleme çağrısıyla konuşmasını bitirdi.

Aysel Ocak'ın ardından söz, KOMJIN temsilcisine verildi. KOMJIN temsilcisi savaş ve göçün insanlar üzerindeki etkisini ve Batılı ülkelere göçe yol açan etkenleri dile getirdi. "Göç ve savaş asırlardır Kürt halkının yaşamında bir parçadır. Her savaş göçü, her göç de sefaleti, açlığı, acı ve ızdırabı yaşatır. Doğasının pervasızca tahrip edildiği bir coğrafyada yaşayan, köy ve mezraları yakılıp yıkılan, cinsel tacize uğrayan Kürtler, sırtlarındaki giysi dışında herşeylerini bırakıp, canlarını kutarmaya mecbur edildi" sözleriyle konuşmasına başlayan KOMJIN temsilcisi, sava-

şın en yüklü faturasını kadın ve çocukların ödediğini, bir sömürge olan Kürdistan'da sosyo-ekonomik yapının kadınların eğitim ve kültür alanında geri kalmalarına neden olduğunu, bu nedenle de göç ettikleri ülkelerde sorunlarını dile getirmekte zorlandıklarını, haksız ve insanlık dışı muameleye tabi tutulduklarını belirtti. Almanya'nın da bu ülkelerden biri olduğunu söyleyen KOMJIN temsilcisi, 550 bin nüfusuyla burada büyük bir yabancı grubu oluşturmalarına rağmen Kürtlerin resmen tanınmayışlarının ve buna bağlı olarak sosyal ve kültürel haklarının verilmeyişinin Almanya'nın Kürtlere uyguladığı ayrımcı ve anti-demokratik politikanın bir ifadesi olduğunu söyledi. Federal Almanya'da göçmen olarak yaşayan Kürtlerin bir sınıflandırmasını da yapan temsilci, özellikle sığınmacıların çok zor şartlar altında yaşadıklarını örneklerle dile getirdi. Bunun kadınlar üzerindeki olumsuz etkilerini ve sebep olduğu hastalıkları sayan KOMJIN temsilcisi ayrıca kamplarda yaşayan çocukların, onları çevreleyen duvar ve tel örgülerin dışındaki lüks yaşamı gördükçe, çok ciddi ruhi problemlerle karşılaştıklarını ve ileride suç işlemeye yatkın bir konuma gelebileceklerini vurguladı. Ayrıca Alman yasalarının yabancı kadınlara kocalarına bağımlı olarak oturma izni vermesini de kınayan temsilci, bunun kadını kocaya esir eden bir uygulama olduğunu öne sürdü ve Federal Anayasa Mahkemesi'nin "Kürt olmanın sığınma için gerekçe sayılmayacağı" yönündeki kararının demokrasi ve insan hakları ile bağdaşmadığını dile getirdi. Ev ve iş arayan Kürtlerin potansiyel PKK'li olarak kabul edilip suçlandığına ve birçok zorluklarla karşılaştıklarına dikkat çeken KOMJIN temsilcisi, bu tür yaklaşımların kınanmasını istedi.

KOMJIN temsilcisinden sonra Yüksel Alptekin söz aldı. "Göç ve kadını bir bütün olarak görüyorum. Kadınlarımız! Gezeganimizde gerek duyduğunda, yerini aramakta olan erkeğin karşıtı! Sesiyle, sözüyle, davranışıyla, düşüncesiyle

aynı insan! İslam, Hıristiyanlık ve Musevilik gibi dinlerde hor görülen bizim kadınlarımız! Namaz kılanın önünden geçilince namazı bozulan; ardından namaz kılınmayan; evladı dahi olsa, eli değse abdesti bozulan! Nedense peygamber rütbesi erkeğe verilmiş, erkeği doğuran kadına verilmesinin düşünülmesi dahi günah! Kadın imam olmaz. Ne var ki İmam Hatip okulları kız öğrencilerle dolu. 'Sırtından sopası, karnından sıpası eksik olmayan kadın, erkeğin namusudur.' Peki kadınlar olmasa erkekler namussuz muydu?" sözleriyle konuşmasına başlayan Alptekin, bir Alevi kadın olarak dinin kadına bakış açısını ve erkeklerin yaklaşımını bu ibarelerle dile getirdi. Kadının,

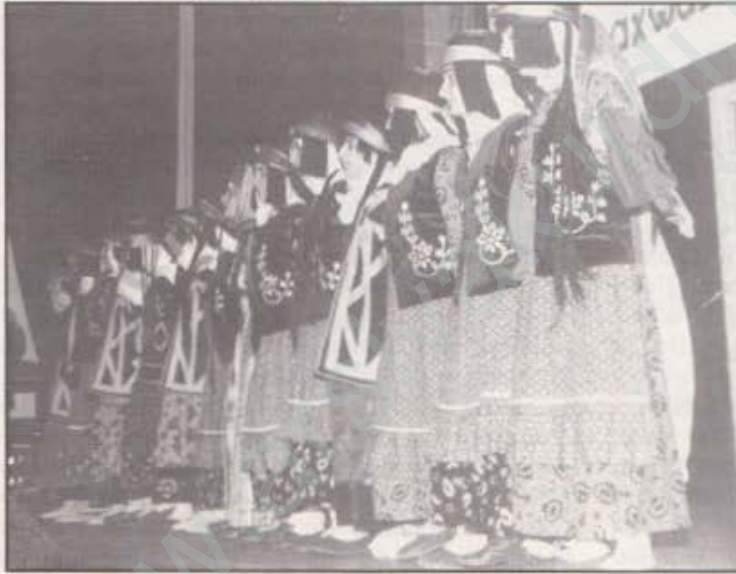
yaratıcı gücü olduğunu, bundan dolayı yılmadığını, insanlık için güzel olan her şeyi yapabileceğini söyledi. "Gözü parada, mevkide olup erkeklerle yarışan, savaşı kışkırtan, kadınları ezen ve anaları ağlatmak için elinden gelen her şeyi yapmaktan çekinmeyen bir kadın (!) başbakanın olduğunu da unutmayalım" diye konuşan Alptekin sözlerini şöyle sürdürdü: "Savaş, üre-

ten geniş halk kesiminin istemi değil. Halkların hep kardeş olduğu söyleniyor, ama ne yazık ki çıkar çevreleri, bu genel söylemlerin tersine insanları savaştırıyorlar. Halk 'SAVAŞ KARŞITLARI' ve 'SAVAŞ DESTEKÇİLERİ' diye bölünmüş durumda."

Sık sık alkışlarla sözü kesilen Alptekin, daha sonra medyanın çıkar çevrelerine hizmet ettiğini, savaşı kışkırttığını ve yücelttiğini, yıllardır körüklenen milliyetçi duyguların patlama noktasına getirildiğini, daha çok kan dökmek için, halkın asker ve yurt sevgisinin kullanıldığına dikkat çekti.

"Biz topsuz-tüfeksiz, onuru-

muzla savaştığımız bir yaşam istiyoruz. Farklı etnik köken ve inançtan olsak da, kadın olmamızdan kaynaklanan ortak sorunlarımız var. Türkiye'ye baktığımızda, ortada yok etme savaşı veren tekli bir anlayış var. İnsanoğluna en büyük savaşı, böyle tekli anlayış getirmiştir. Peki biz bu anlayışı, yapıyı nasıl değiştirebiliriz? Bu sorunları aşabiliyor muyuz? Bu noktada bizlere çok görev düşüyor. Kürt kadınına daha da çok görev düşüğünü biliyorum. Ama bir Alevi kadın da bugünkü konumda birçok alanda savaş vermek durumundadır" diye sözlerini sürdüren Alptekin "Bugün birlikte birşeyler yapma şansımız var. Evlerimizde oturup ağıt yakmayalım, analar konuştuğuların-

da ağlamayalım, onurluca mücadele edemiyorsak gözyaşı da dökme-yelim, onurlu bir yaşam budur!" mesajıyla sözlerine son verdi.

Kürdistanlı gençlik örgütü KOMCIWAN adına konuşan Nilüfer, "Özgürlüğe bir adım daha yaklaştığımız şu günlerde, örgütüm adına gelecek olan aydınlık günlere olan inancımızla sizi selamlıyorum!" cümlesiyle sözlerine başladı. "Her tarihsel dönem, kendisiyle beraber bir yeniliği getirmektedir. Önemli olan bu yenilikleri, bugünden hazırlayıp sonraki nesillere aktarmaktır" sözleriyle alkış toplayan Nilüfer, egemenlerin ve emperyalistlerin kadını bir meta olarak kul-

landırdığını, üretimde emeğine el koyduğunu, bununla beraber erkek egemen anlayışı yaratıp, kadını köleci erkeğin hizmetine sunduğunu da öne sürerek, kadının mutlaka örütlenmesi gerektiğini vurguladı. Nilüfer, "Özgürlük kendi ellerinizdedir", 'Hak verilmez alınır' şiarları, biz Kürt kadınları için daha da anlamlıdır. Demokrasi ve özgürlük mücadelesi, kadınlarımızın örgütlenmesiyle daha da büyümektedir. Bundan dolayı, biz Avrupa'da yaşamaya zorlanmış kadınlar, bu haklı mücadeledeki yerimizi alıp, her alanda örgütlü tavır geliştirmek zorundayız. Ülkemiz yakılıp yıkılırken, halkımız katledilirken, kadınlara tecavüz edilirken, burada rahat davranmamız doğru değildir.

Artık acıları yüreğimize gömmeyelim, özgürlük mücadelesini geliştirip, ülkedeki mücadeleye destek verelim. Bizi çevreleyen, karanlığa boğan duvarı hep beraber yıkalım, KOMJIN içerisinde örgütlü bir biçimde mücadelemize devam edelim" çağrısıyla sözlerine son verdi.

Panelistler, konuşmaların ardından izleyicilerden gelen soruları yanıtladılar. Etkinliğin ikinci bölümünde bir kültür

gecesi düzenlendi. Fatma'nın birbirinden güzel şarkılarıyla başlayan geceye, Sevim Kiraz söylediği Türkçe, Zazaca ve Kurmanci eserlerle renk kattı. Daha sonra sahneye çıkan KOMCIWAN-Wuppertal birimi bünyesinde faaliyetlerini sürdüren Koma Biyan halk dansları grubu, bayan elemanlardan kurulu ekibinin sergilediği oyunlarla seyircileri coşturdu ve sempati topladı. Halk dansları grubunun ardından sahneye gelen Şükran, Kürdistan'ın çeşitli yörelerinden şarkılar sundu. Gece, yine Fatma'nın sunduğu hareketli parçalarla son buldu.

"Cumartesi Anneleri"ni destekleme eylemleri

N. Alan

Türkiye ve Kürdistan'da sürdürülmekte olan "KİRLİ SAVAŞ"ı karşı suskun kalmanın, savaşı desteklemek anlamına geldiğini gören çeşitli siyasi görüşlerden kadın gruplarıyla, bağımsız Kürt ve Türk kadınları Almanya'nın Köln kentinde biraraya gelerek, "TÜRKİYE VE KÜRDİSTAN'DA KİRLİ SAVAŞLARA VE KAYIPLARA KARŞI KADIN İNİSİYATİFİ"ni oluşturdular. Ana hedefleri "Cumartesi Anneleri ile Dayanışma" olan inisiyatifte, yer alan kadın grupları:

AGİF, AGISRA, EKİM, HEDEF, ICAD, KOMJIN, Kurd. Gemeinde / Cıvata Kurd, RIZGARİ, Sosyalist Feministler, Toplumsal Alternatif, TUDAY, YAJK ve tek tek bağımsız kadınlar.

Uzun süreden beri İstanbul'da, Galatasaray Lisesi önünde, her cumartesi günü oturma eylemini gelenekselleştiren kayıp yakınlarını desteklemek ve kirli savaşın açtığı yaralara karşı Alman kamuoyunu duyarlı kılmak amacıyla oluşan inisiyatif, kuruluş çalışmalarına Ağustos ayında, ilk oturma eylemine de, Köln-Rudolfplatz'ta, 28 Eylül 1996 tarihinde başladı. 14 Aralık tarihine kadar da devam edecek.

Her hafta aynı yerde yapılan eylemde, o tarihe denk düşen kayıp hakkında bilgi veriliyor, dosya hazırlanıyor, basın açıklaması yapılıyor, bildiriler dağıtılarak oradan geçen insanlara bilgi veriliyor.

Ayrıca, her hafta çeşitli parti ve örgüt temsilcilerinden, yazar ve düşünürlerden, müzik gruplarından ve kayıp yakınlarından temsilciler

de konuşmacı olarak katılıyor. Bugüne değin dayanışma ve konuşmacı olarak; Türkiye'den Nadire Mater, Mahmut Tali Öngören, Yenigün Müzik Topluluğu, Koma Amed, Almanya'dan Yeşiller Partisi'nin temsilcileri -Ulla Jelpke, SPD Chorweiler mahali temsilcisi Ingeborg Hacker, GDF temsilcisi K. Kırış, araştırmacı Etem Xemgin, şair Mehmet Özer, kayıp yakınları Hatice Toraman, Zübeyde Tepe ve Savaş Buldan'ın amcası N. Buldan katıldılar. Çeşitli basın kurumları da zaman zaman eyleme katılıyor ve yayınlarında konuya yer veriyor. Eyleme katılım ve ilgi oldukça büyük.

Ayrıca aynı doğrultuda, diğer kentlerde ve birçok Avrupa ülkesinde de benzeri oluşumlar, bu eylemleri sürdürmekte.

Kürdistanlı Kadınlar Konferansı

Hülya Yanık

Berlin Kürt Kadınlar Grubu'nun düzenlediği 1. Kürdistanlı Kadınlar Konferansı, 12-13 Ekim 1996 tarihleri arasında Berlin'de yapıldı. 2 gün süren konferansa yaklaşık 100 kişi katıldı. İki dilde gerçekleştirilen konferans büyük bir ilgiyle izlendi.

Açılış konuşmasından sonra konferansa davetli olarak katılan Berlin Yabancılar Sorumlusu Barbara John bir konuşma yaptı. Barbara John, Kürt kadınlarının böyle bir konferans düzenlemelerini çok olumlu bulduğunu ve böylesi konferansların her zaman düzenlenmesi gerektiğini belirtti.

Barbara John'dan sonraki konuşmacı sosyal pedagog Gulê İletmiş Almanca olarak yaptığı konuşmasında, Almanya'daki Kürt kadınlarının genel durumu, göçmenliğin psiko-somatik etkileri ve kuşaklar arası çelişkiler ile yabancı düşmanlığının etkilerini anlattı.

Konferansa İstanbul'dan katılan

gazeteci Nadire Mater, Türk kadın hareketinin Kürt sorununa bakış açısını Kürdistan ve Türkiye'den örnekler vererek anlattı. Konuşması ilgi ile dinlenen Nadire Mater, kirli savaştan en çok etkilenen kesimin Türk ve Kürt anaları olduğunu ve bunların birlikte kirli savaşlara karşı çıkmaları gerektiğini belirtti.

Konferansın üçüncü konuşmacısı olan araştırmacı-yazar Mehmet Bayrak ise dinin Kürt toplumu ve kadınlar üzerindeki etkisini, çok eski tarihlerden örnekler vererek akıcı bir dille aktardı.

Akşam düzenlenen kültür programına katılan Fatma, güzel sesiyle geceye renk kattı. Tüm izleyiciler müzik eşliğinde şarkılar söyleyip halaylar çektiler.

İkinci günkü oturumun ilk konuşmacısı olan ve AZADİ Kürt Kadın Grubu adına konferansa İstanbul'dan katılan Nevin İl, savaş ve göçün Kürt kadınları üzerindeki etkisi ile konuşmasına başladı. Kürdistan ve Türkiye'de savaşın

kadınları nasıl etkilediğini ve bunun sonucunda Kürt kadınının çektiği acıları dile getiren Nevin İl, büyük metropollere göçmek zorunda bırakılan Kürt kadınının burarlarda hem kadın hem de Kürt kimliği ile büyük sıkıntılara maruz kaldığını söyledi. Bu kadınlara ellerinden geldiğince yardım ettiklerini ifade eden Nevin İl, Avrupa'daki Kürt kadınlarından da destek belediklerini vurguladı.

Konferansa son konuşmacı olarak katılan Zübeyde Hasköylü, yurtdışındaki Kürt çocuklarının eğitim ve öğretim sorunlarını anlattı. Avrupa'daki Kürt çocuklarının 2-3 dil arasında zorlandıklarını, ne kendi kimliklerini ne de Avrupa kültürünü tam olarak alamadıklarını dile getiren Hasköylü, bu durumdaki çocukların zihinsel özür-lülerin gittiği özel okullara gönderildiğini, yurtdışındaki Kürt çocuklarının Kürt toplumuna kazandırılması için eğitimcilerin çok büyük önem taşıdığını belirtti.

Konferans yapılan değerlendirme ile sona erdi.

Gözaltında kadınların ırzına geçiliyor

H. Kaya-Diyarbakır

Elleri öpülen siz kadınlar!

Bizleri doğuran, en güzel yıllarını biz çocukları yetiştirmek ve kocalarına gerekli hizmeti vermekle geçiren kadınlar!

Çokça konuşulan, kağıt üzerinde çok değer verilen evlerin süs bitkisi, mutfak faresi, kaşık düşmanı da denilen, beylerin sofrasındaki yeri öküzünden sonra gelen, yani ananız, avradınız, karınız biz kadınlar...

Kocaları ve çocukları zindanlarda çürüdüğü zaman en ufak eylemi sertçe bastırılan, işkenceye maruz bırakılan biz eylemci kadınlar...

Tam bu sırada kadın onuru ve değeri üzerinde nutuk atan aydınların gözden kaybolduğu gibi. Gönül isterdi ki bunu söyleyen herkes daima bizimle beraber olsun. İyi gününde olduğu gibi kötü günde de olsun. Bunu böyle düşünenleri de kutlarım.

Gözaltında ırza geçmeler, tacizler çokça yazıldı ama, bir türlü önlenemedi. Güya "Her teşkilatta nahoş olayların olduğunu, bunun önlenmesi için kanuni takibat açılacağını" yazan yöneticileri takan kim. Kadını erkeğin yanında, erkeği de kadının yanında soyanlar, bu biçimde ifade alma yöntemiyle kadının uslanacağını zannedenler yanılıyorlar. Bu tür olayları daima deşifre edeceğiz.

Son yıllarda özellikle Diyarbakır'da uzman çavuşlar ve polislerden oluşan bir grup, lise çağındaki kız öğrencilere dadandı. Bu saf ve temiz çocukların duyguları kirlenmekte, evlilik vaadiyle gururlarıyla oynanılmaktadır. Kürt kızlarını evlilik vaadiyle kandıran, onları kirlen ve bunahma sokan olaylar hala sürmektedir. 1995 yılında Diyarbakır Atatürk Lisesi'nde okuyan bir kız öğrencinin ırzına geçildi ve bu basına yansımada. Hamile kalan öğrenci kız yüz üstü bırakılınca, ailesi de durumun farkına varınca,

kendini balkondan atarak intihar etti. Özellikle Bağlar-Koşuyolu ve Batıkent civarı bu uzman çavuşların uğrak yerleridir. Halk bunları seyretmekte fakat, bir şey yapamamanın sıkıntısını yaşamaktadır. Bu nedenle genç Kürt kızlarına sesleniyoruz: Dağda kardeşlerinizi öldürüp kellesini kesen bu iğrenç mahluklardan size yar olmaz. Bunlar tedavilik, hayvanlaşmış sadistlerdir.

Analar, babalar, öğretmenler sizlere sesleniyorum: Bu iğrenç yaratıklardan kızlarınızı koruyun, onları kurtarın. Çocuklarınıza sahip çıkın. Bosna'da olanlar Kürdistan'da da oluyor. Bunu yapanlar da Sırlar değil Türk kaçkınlardır. Ama burada bağırın çağırın Kürt anaları, kızlarıdır. Sesleri duyulmaz. Çiller onlar için Butto'yla beraber bir çıkarma yapmaz. Bir gün bu "etme-bulma" dünyasında sizden daha zalim biri ülkenize girer, kadınlarınıza böyle bir şey yaparsa, ilk karşı çıkan yine biz olmaz mıyız? Bizler bu savaşa, ırza geçme olaylarına, yakma yıkmalara karşıyız. Haksızlık her yerde haksızlık-

tir. Niçin göz yumuyor, karşı çıkmıyorsunuz. Bosna'daki kadınlık gururu için yapılanları Kürdistan'da da başlatalım. Buyrun beraber karşı çıkalım.

Manisa'da öğrenci kızların ırzına geçildiğinde, Türk polisi büyük bir şeref kazanmadı. Televizyonlar olayı aktarırken, "Türk devletinin polisleri kendi çocuklarının ırzına geçti" biçiminde de olsa verdiler. Bunu yapan polisler hakkında bir soruşturma bile yapılmadı. Polis devleti yargıyı eline almış, yasaları ters-yüz ediyor.

Polis yargı olmamalıdır. Hizmet memuru olarak görevini yapmalıdır. Kızların ırzına geçen, halka işkence eden bir öcü durumuna getirilirse, devlet devlet olmaktan, yasa yasa olmaktan çıkar. Demokrasi-lerde böyle şeyler olmaz. Bu tür olaylar skandal olur. Bakanları, hükümetleri düşürür. Demokrasinin olmadığı bir ülkede, açıklık da olmaz. Savaşın durmasını, kadınların bu kirli savaşta alet olarak kullanılmamasını istiyoruz.

Çok şey mi istiyoruz?

DIE WICHTIGKEIT DER MUTTERSPRACHE UND DIE ERZIEHUNGS- UND BILDUNGSSPEZIFISCHEN PROBLEME KURDISCHER KINDER IN DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND

Zübeyde

"Die Sprache ist das Schlüssel des Mundes"

Welche Sprache?

Die Sprache, die man zu erst hört und dadurch lernt.

Von wem hört man es zu erst?

Von der Mutter! Man nennt das "Muttersprache".

Was versteht man unter "MUTTERSPRACHE"?

Unter "Muttersprache" sind übrigens jene Sprachen zu verstehen, die in der Familie zwischen den Kindern und deren Eltern (oder Personen an deren Stelle) gesprochen werden, also nicht nur die Staatssprache von Staaten, sondern die der Nationalitäten in diesen Staaten.

Welche Funktionen hat die Muttersprache?

Die Sprache ist das grundlegende Instrument zur Vermittlung von Wissen, Erfahrung und zur Kommunikation der Menschen untereinander. Im einzelnen hat dabei die Muttersprache eine Reihe **unverzichtbarer Funktionen**.

1- Die Sprache als Muttersprache hat eine wichtige Rolle bei der Herausbildung und Stabilisierung der **individuellen Identität** des Kindes; sie bedingt die Entwicklung der Basispersönlichkeit jedes Kindes.

2- Die Sprache als Muttersprache ermöglicht dem Kind das Erfassen, das Wiedergeben und das Verstehen der Welt, die jenseits seines unmittelbaren Aktionszusammenhangs und seines unmittelbaren Wahrnehmungsfeldes liegt, sie ermöglicht dem Kind also die Aufnahme und die Mitteilung wichtiger Erfahrungen anderer.

3- Die Sprache als Muttersprache ist Träger gesellschaftlichen Wissens; sie ermöglicht dem heranwachsenden Kind die Teilnahme am transindividuellen Wissensschatz vergangener gesellschaftlicher Arbeit.

4- Die Sprache als Muttersprache bewirkt insgesamt die Übernahme und Aneignung gesellschaftlich erfolgreicher Muster des Handelns und Sprechens und trägt damit wesentlich Auf-

bau und Ausbau der sprachlichen Handlungskompetenz des Kindes. (Die Muttersprache trägt und entwickelt die Symbolisierungstätigkeit des Kindes.)

5- Die Sprache als Muttersprache ist familien- und gruppeninternes Kommunikationsmittel: Sie dient der Mitteilung und Überlieferung wichtiger Geschichten, der Herstellung, Aufrechterhaltung und Veränderung sozialer Beziehungen in Familie und Gruppe, dem Austausch von Wertvorstellungen und Ideensystemen, kurz: der täglichen Herstellung und Wiedererneuerung der **kulturellen Identität**. Gerade diese Funktion der Muttersprache ist in der Migrationssituation besonders bedroht, vor allem natürlich durch den möglichen Verlust der gemeinsamen Muttersprache bei den aufwachsenden Kindern und Jugendlichen.

Wie sollen sich Eltern und Kinder tatsächlich verständigen, wenn sie unterschiedliche Muttersprachen sprechen, wenn also ein familieninterner sprachlich-kultureller Bruch entstanden ist? Wie sollen sie als Jugendliche Normenkonflikte abarbeiten können? Wie sollen gerade die Kinder dann die auch allgemein sozial entscheidenden Kommunikationfunktionen der Sprache erwerben, entwickeln und differenzieren?

6- Über die Funktionen für die Entwicklung des Kindes und der Jugendlichen hinaus kommt der Muttersprache eine weitere wichtige Rolle zu: Die Muttersprache stellt ein starkes Band zum Heimatland dar und ist unabdingbare Voraussetzung für eine erfolgreiche **Reintegration im Fall der Rückkehr**, gerade auch für Kinder und Jugendliche, die vor Schuleintritt wenig oder kein Deutsch lernen können.

Wie steht "das Recht auf Muttersprache" in der Menschenrechtskonventionen der Vereinten Nationen und nach der Verfassung der Türkei und BRD?

Artikel 27 des Teils B (Internationale Pakt über staatsbürgerliche und politische Rechte) der Menschenrechtskonvention der Vereinten Nationen vom 16. Dezember 1966 (4) lautet: "In Staaten, in denen ethnische, religiöse oder sprachliche Minderheiten bestehen, darf Angehörigen solcher Minderheiten nicht das Recht entzogen werden, in Gemeinschaft mit anderen Angehörigen ihrer Gruppe ihre eigene Kultur zu pflegen, sich zu ihrer eigenen Religion zu bekennen und sie auszuüben, oder sich ihrer eigenen Sprache zu bedienen"

Im "Übereinkommen gegen Diskriminierung im Unterrichtswesen" vom 15. Dezember 1960 (Vereinte Nationen) ist dieses Recht noch genauer definiert. In Artikel 5. 1 c heißt es: "Die Vertragsstaaten kommen überein, daß es wesentlich ist, den Angehörigen nationaler Minderheiten das Recht zuzuerkennen, ihre eigene Erziehungsarbeit zu leisten, hierbei Schulen zu unterhalten und im Einklang mit der innerstaatlichen Politik in Erziehungsfragen ihre eigene Sprache zu gebrauchen und zu lehren." Wobei (weiter sinngemäß) dies die Angehörigen der Minderheit nicht daran hindern darf, die Sprache der Gesamtgemeinschaft zu verstehen, es kein niedrigeres Unterrichtsniveau für sie bedeuten darf und der Besuch dieser Schulen nicht erzwungen werden darf."

Grundsatz 7 *Charta der Rechte des Kindes vom 20. 11. 1959*: ... (Dem Kind) wird eine Erziehung zuteil, die seine allgemeine Bildung fördert und es auf der Grundlage gleicher Möglichkeiten in den Stand setzt seine Anlagen, seine Urteilskraft, sein Verständnis für moralische und soziale Verantwortung zu entwickeln und zu einem nützlichen Glied der menschlichen Gemeinschaft zu werden. Das Beste des Kindes ist der Leitgedanke für alle, die für seine Erziehung und Führung Verantwortung tragen; diese liegt zu allererst bei den Eltern..."

Art. 3 *Richtlinien des Rates der Europäischen Gemeinschaft vom 25. Juli 1977 über die schulische Betreuung der Kinder von Wanderarbeitnehmern*: "Die Mitgliedstaaten treffen nach Maßgabe ihrer innerstaatlichen Verhältnisse und ihrer Rechtssysteme in Zusammenarbeit mit den Herkunftsstaaten geeignete Maßnahmen, um unter Koordinierung mit dem Regelunterricht die Unterweisung der in Artikel 1 genannten Kinder in der Muttersprache und der heimatischen Landeskunde zu fördern."

Nach dem Grundgesetz Deutschlands heißt es:

"Jeder hat das Recht auf die freie Entfaltung seiner Persönlichkeit, soweit er nicht die Rechte anderer verletzt und nicht gegen die verfassungsmäßige Ordnung oder das Sittengesetz verstößt." (Artikel 2.1.)

"Niemand darf wegen seines Geschlechtes, seiner Abstammung, seiner Rasse, seiner Sprache, seiner Heimat und Herkunft, seines Glaubens, seiner religiösen oder politischen Anschauungen benachteiligt oder bevorzugt werden" (Artikel 3.3.)

Das Grundgesetz lautet so schön. **Warum wird die Muttersprache "Kurdisch" nicht anerkannt?**

Da jedoc die dabei auftretenden besonderen Probleme in erheblichen Masse von der Situation in der Herkunftsländern mitbestimmt wird, müssen wir auch auf die Lage und Erziehungsansichten in den Herkunftsländern eingehen. Im Mittelpunkt steht dabei die Türkei, den der weitaus größte Teil der mehr als 450 000 Kurden in der BRD kommt aus Türkisch-Kurdistan.

Wie die politische Lage in der Türkei und in Kurdistan ist, ist von jedem bekannt. Ich möchte bloß schildern, wie die Kurden von den Vertretern der Zwangstürkisierung angesehen werden:

Sie verbreiten dementsprechend, Kurden gäbe es nicht, Kurden seien "**Bergtürken**", das kurdische sei ein heruntergekommener Dialekt des Persischen. Eine gute Zusammenfassung dieser von den Herrschenden verordneten "Theorie" gibt die Definition des Stichworts "Kurde" im Wörterbuch der Türkischen Sprachgesellschaft; dort heißt es:

Kurde (Subst.)

Name einer Gemeinschaft, die großenteils aus Türken besteht, die ihre Sprache gewechselt haben, die ein verderbtes Persisch spricht und in der Türkei, im Irak und Iran lebt, sowie jemand, der zu dieser Gemeinschaft gehört.

(Türkçe Sözlük, Ankara, 1966, s. 481)

Wenn das Wort "Kurde" so definiert wird, ist ganz normal, daß sie keine eigene Muttersprache haben! Aber wenn man nach einiger Artikeln der Verfassung anschaut, kann man besser sehen, wie weit die chauvenistische Erziehung herrscht.

Die Türkei hat gleich nach der Gründung der Republik mit "**Sark Islahat Planı, Tenkil Kanunu, Tevhid-i Tedrisat, Takrir-i Sükun Kanunu**" angefangen, kurdische Sprache zu verbieten.

Gesetznummer 2932, Art.42 der Vefassung lautet: "Die Amtsprache in der Türkei ist TÜRKISCH: Es ist verboten, außer Türkisch andere Sprachen als Unterrichtssprache zu erteilen."

Artikel 26, Absatz 3 sieht vor: "**Bei der Äußerung** oder Verbreitung von Meinungen darf keine durch Gesetz verbotene Sprache verwendet werden. Gegen dieses Verbot verstossende geschriebene oder gedruckte Papiere, Schallplatten, Ton-oder Videobänder sowie andere Ausdrucksmittel werden aufgrund einer verfahrensgemäß ergangenen richter-

lichen Entscheidung oder bei Gefahr im Verzuge auf Anordnung einer durch Gesetz ermächtigten Behörde eingesammelt... "

Art. 28 beginnt mit dem Satz: "Die Presse ist frei, Zensur findet nicht statt" Im weiteren regelt er dann die Pressezensur. Bezüglich der Sprache sagt er schlicht:

"Veröffentlichungen in einer durch Gesetz verbotenen Sprache sind unzulässig"

Das Sprachverbotgesetz wurde im Oktober 1983 in eine ihnen genehme Form gebracht: Gesetznummer 2932 vom 19.10.1983, Resmî Gazete (Amtsblatt) Nr. 18199 vom 22.10.83

Zweck und Inhalt: Art. 1- "Dieses Gesetz regelt Grundsätze und Verfahren im Zusammenhang mit dem zum Zwecke des Schutzes der unteilbaren Einheit von Staatsgebiet und Staatsvolk, der nationalen Souveränität, der Republik, der nationalen Sicherheit und der öffentlichen Ordnung erlassenen Verbot der Verwendung von Sprachen bei der Äußerung und Verbreitung von Gedanken. "

Sprachen, die bei der Äußerung, Verbreitung und Veröffentlichung von Gedanken nicht verwendet werden dürfen:

Art. 2 - "Die Äußerung, Verbreitung und Veröffentlichung von Gedanken in einer Sprache ausser den ersten Amtssprachen der von Seiten des türkischen Staates anerkannten Staaten ist verboten. "

Die Muttersprache der türk. staatsbürger:

Art. 3 - Die Muttersprache der türk. Staatsbürger ist Türkisch.

Verboten:

a) Jeder Art von Betätigung in Richtung auf den Gebrauch oder die Verbreitung anderer Sprachen als Muttersprache als des Türkischen,

b) Auf Versammlungen und Demonstrationen das Tragen von in anderer, auch in einer nicht verbotenen, Sprache als dem Türkischen beschrifteten Plakaten, Spruchbändern, Schildern oder ähnlichen Gegenständen und das abspielen von Schallplatten, akustischen und visuellen Bändern ohne die Erlaubnis des höchstens staatlichen Beamten der Ordnungsbehörde.

Diese Gesetze kennzeichnen die Feststellung, daß es türk. Staatsbürger mit nicht türkischer Muttersprache gibt, als **"separatistische Tätigkeit."**

Kann man nach all diesen Artikeln der türk. Verfassung von einer "Gleichberechtigung" oder von einheitlichen Erziehung reden? Natürlich nicht! Über die Taktiken, um diese nationalistische Erziehung durchzuführen, könnte man auch viel sagen.

Aber ich möchte nun zu Frage der

Erziehung und Bildung der kurdischen Kinder in der Bundesrepublik kommen.

Während die meisten ausländischen Schülern hier in Deutschland ein Angebot am Muttersprachlichen Unterricht finden, bleiben manche nationale gruppen hiervon ausgeschlossen. Zu ihnen gehören etwa: die Kurden, Aramäer, Armenier, Basken sowie viele Kinder von Asylbewerbern und Flüchtlingen. Soweit dieser Kinder aus ehemaligen Anwerbeländern kommen, werden sie auf den Unterricht in den Amtssprachen dieser Länder verwiesen. Oft wissen nicht einmal ihre Lehrer, daß sie von Haus aus ganz andere Sprachen sprechen, als die in diesem Unterricht benutzten und gelehrt.

Mit einem wichtigen Unterschied zwischen der Bundesrepublik und der Türkei möchte ich mich äußern. Während in der Türkei der Gleichheitsgrundsatz dahingehend ausgelegt wird, daß jeder Bürger der Türkei in gleicher Weise das Türkische als Muttersprache zu akzeptieren hat, steht es JEDEN BEWOHNER der Bundesrepublik frei, die Sprache zu sprechen und auch sonst zu benutzen, die er benutzen will. Wo bleibt das?

Gründe, die gegen kurdische Muttersprachunterricht vorgebracht werden:

1- Kurdischer Muttersprachunterricht würde die Beziehungen der BRD zur Türkei belasten.

2- Bei Durchführung von kurdischem Muttersprachunterricht würden sich Lehrer, Eltern und Schüler unverantwortbaren Repressalien aussetzen.

Muttersprachlicher Ergänzungsunterricht (MEU) werde in Absprache mit den Herkunftsländern in deren Amtssprachen erteilt.

4- Erteilung von MEU über die Amtssprachen hinaus würde - wegen der vielen nationalen Minderheiten - unfinanzierbare Forderungen nach sich ziehen.

5- "Das Kurdische" gäbe es nicht, sondern nur eine Ansammlung von Dialekten. Es gäbe dementsprechend auch keine Bücher und kein Unterrichtsmaterial.

6- Es gäbe für das Kurdische keine Lehrpläne (Curriculare Voraussetzungen).

7- Es gäbe für das Kurdische keine Lehrer (personelle Voraussetzungen).

8- Die Maße der kurd. Kinder wachse in der BRD ohne oder nur mit geringen Kurdischkenntnissen auf

9- Die persönliche Gefährdung, die kurd. Eltern, Lehrern und Kindern aus der Türkei durch ein Bekenntnis zu ihrer Muttersprache erwachsen würde, sei ihnen nicht zuzumuten.

All diese Argumente enthalten ein Stückchen Wahrheit, aber in verdrehter Form; stichhaltig sind sie alles nicht.

Es ist ganz klar, daß die türkischen Machthaber und ihre Vertretungen bemüht sind, ihre menschenverachtete Nationalitätenpolitik möglichst weitgehend auch in der Bundesrepublik durchzusetzen. Dabei beschränken sie sich nicht mehr auf Versuche einer Einflußnahme auf hoher Ebene. Immer mehr versuchen auch die Generalkonsulate, ins kommunale Geschehen einzugreifen. Hiergegen müssen sich alle demokratischen Kräfte in Deutschland entschieden zur Wehr setzen. Das wirksame Mittel dazu ist es, den Gebrauch und die Weiterentwicklung der Muttersprache der hier lebenden Kurden zur selbstverständlichen gesellschaftlichen Praxis zu machen. Nur so kann den Einmischungsversuchen der türkischen Stellen der Boden entzogen werden.

Es ist klar und eindeutig: weder die Medien noch die Schulen können ihrem Verfassungsauftrag gegenüber den Kurden gerecht werden, solange sie die kurdische Muttersprache, ja sogar die Existenz der Kurden und ihres spezifischen kulturellen Erbes ignorieren.

Natürlich wird die Beteiligung am kurd. MEU am Anfang stark hinter dem objektiven Bedarf zurückbleiben und erst mit der Zeit anwachsen, weil viele Eltern aus Angst um ihren Pass oder um die nackte Existenz zögern werden, sich als Kurden zu bekennen. Das bedeutet aber nicht, daß man keinen Anfang machen kann, weil keine arbeitsfähigen Gruppen zustande kommen.

Wie die Belastung der Beziehungen zu türk. Stellen angeht, so sollte man sie in gleicher Weise in Kauf nehmen, wie etwa Schweden dies tut. In Schweden wird das unter **"Heimatsprachunterricht"** erteilt. Und das gibt dort bereits seit langem. (seit 1984). Weder sind Schweden hieraus Nachteile entstanden, noch ist ersichtlich, welche Nachteile der Bundesrepublik aus dem Zorn der Generäle in Ankara entstehen sollten. Aber umgekehrt können die Beziehungen zwischen Deutschland und der Türkei nur dann auf eine erträgliche Grundlage gestellt werden, wenn in der Türkei eine Lage entsteht, in der wenigstens die grundlegendsten Menschenrechte nicht mit Füßen getreten werden.

Das Argument der persönlichen Gefährdung der am kurd. MEU beteiligten Lehrer, Eltern und Kindern ist leider nur allzu offensichtlich; es macht deutlich, welchen bedrohlichen Einfluß die Missachtung der Menschenrechte in der Türkei selbst auf die Lage in Deutschland hat. Man muß sich jedoch darüber klar sein, daß die kurd. Lehrer und Eltern selbst sehr genau einschätzen können, worauf sie sich mit dem Bekenntnis zu ihrer Muttersprache einlassen.

Auch das Argument der mangelnden curricularen, personellen und materialmäßigen Absicherung kurd. Muttersprachunterrichts ist ein Scheinargument, dessen objektiver Inhalt Gefügigkeit gegenüber den Willen der Machthaber in der Türkei ist. Kurdische Lehrer aus der Türkei, die sich intensiv mit ihrer Muttersprache und der kurd. Literatur beschäftigen haben und die bereit sind, ihr Wissen den Kindern weiterzugeben, sind vorhanden, aber sie werden bisher ausschließlich mit Türkischunterricht beschäftigt. Andererseits besteht das wissenschaftliche Potential für Fortbildung solcher Lehrer an einer Reihe deutscher Hochschulen und auch mit Projekten zur Entwicklung und Weiterentwicklung von Lehr- und Lernmaterial könnte umgehend begonnen werden. Gute Voraussetzungen hierfür hat die Kultur- und Publikationstätigkeit der kurd. Selbsthilfeorganisationen geschaffen. Ausdrücklich hinzufügen möchte ich dieser Stellungnahme für den kurdischen Muttersprachunterricht allerdings, was meiner Ansicht nach eine offensichtliche Notwendigkeit ist: Kein Kind, das am kurd. Muttersprachunterricht teilnimmt, darf dadurch das Recht verlieren, sich zusätzlich auch in der Amtssprache seines Landes - also in den meisten Fällen im Türkischen - auszubilden. Dies ist eine praktische Notwendigkeit, dient dem Schutz der Kinder und Jugendliche und erweitert ihre bewegungsfähigkeit im Herkunftsland.

İzlenimler

Zerin

İlk kez onyediy yıl süren hasret ve özlemin noktalanacağına inandım. Yola çıkmadan önce doğup büyüdüğüm şehre gidemeyeceğimi bilmeme rağmen içimdeki umut hiç eksilmedi. Sürgünde doğan çocuklarını psikolojik olarak gideceğimiz ortama göre hazırlarken, kendimi ihmal ettiğimi oraya gittikten sonra anladım. Gitmeden önce kurduğum hayalleri yaşadığım heyecanı, uykusuz geçirdiğim geceleri ve o kabuslu rüyaları anlatmak başlı başına bir konu.

Bizi karşılamak için havaalanına gelen birçok aile ferdi tanıtmakta zorluk çekmeme rağmen bizi birbirimize çeken bir duygu hakimdi. Birçok aile ferdi yıllarca fotoğraflardan tanımak ve arada bir telefonda seslerini duymakla yetinmişim. Annem heyecandan bizi tanıyamadı, kardeşlerim bir an önce havaalanından ayrılmak için acele ederken, gözüm ve yüreğim birini arıyordu. Yıllarca aramızdan göçtüğüne inanmadığım babamın yokluğu yüreğimi burktu. Kocaman bir binanın üstüne yıkıldığını duyan bir ağırlık çöktü omuzlarıma ve babamın öldüğüne yıllar sonra o an inandım.

Arabada gözyaşı yerine sevinç hüznün karışımı bakışlar ve heyecandan titreyen eller birbirine kenetlenmesine eve kadar gittik. Evdekiler bizi heyecanla bekliyordu. Birçoğunu tanıtmakta zorluk çekince, annem tek tek insanları tanıştırmaya ihtiyacı duydu. Bir süre sonra yorulunca espri olsun diye "geri kalanı yarın tanıştırdırım" diyerek tanışma olayını doğal sürecine bıraktı.

Birkaç saati hepimiz, yılların bizden alıp götürdüğü şeyleri düşünürcesine, sesizce birbirimizi izlemekle geçirdik.

Ertesi gün akrabalar dolup taşı. Kimi merak, kimi hasret gidermek için geliyor, onyediy yılın hasretini, ne şartlar altında memleketten ayrıldıklarını, metropoldeki göç hayatının kendilerinden neler alıp götürdüğünü, açlığı ve sefaleti... anlatmaya çalışıyorlardı. Gerçi kimsenin bir şey anlatması gerekmiyordu, herşey apaçık ortadaydı.

Savaşın ve metropole göçün tahribatlarını ilk etapta kendi ailem ve akrabalarımda izledim. Daha sonra kenar semtler ve getolaştırılmış bölgelerde oturan akraba ve dost ziyaretlerinde, alt yapısı oluşturulmamış metropollere göç etmek zorunda kalan bu insan-

ların, kendilerini buralarda da güven ve huzur içinde hissetmediklerini gördüm. Savaşın kilometrelerce uzak olmak insanlarımızın yaşantısını olumlu etkilemediği gibi, bir çözüm de getirmemiş.

Memlekette başını sokacak bir evi, birkaç baş hayvanı olan insanlarımız, metropollerde gecekondular (ki bunlar da mafyalaşmış) semtlerine akın etmekle. İş piyasasında çok az şansı olan bu insanların pazarlarda sebze-meyve satmaları bile haraca bağlanmış. Şivesinden Kürt olduğu anlaşılmanın şansı ise oldukça az. Kürt halkını potansiyel suçlu olarak gören resmi Türk politikası, sokakta, devlet dairesinde, okul ve alışverişte yaşayan insanlarımız bu durumu kanıksamış.

Metropolde yaşayan göçzedelerin, öldürülen bir asker ve polis için, günlerce televizyon ve boyalı basının propagandasının etkisinde kalıp, zaman zaman suçluluk duygusuna kapıldıklarını, huzursuz olduklarını ve bu insanlara suçlu gözüyle bakıldığını bizzat görmek bana acı verdi.

Gittiğim üçüncü günü Ankara'da HADEP kongresinde bayrak indirme olayının, kaynayan şovenizmi taşıyıp çevresine nasıl zararlar verdiğini yaşamak acı oldu. MHP'lilerin sokak sokak, ev ev gezip insanlara gözdağı vermesi, savaşı tirmandıran propagandalar ve zorla bayrak astırma olayını bizat gördükten sonra ve sokak ortasında insan öldürmenin bu kadar rahat yapıldığı bir ülkede, "demokrasi ve barış" sözcüklerinin soyut sözcükler olduğuna artık inanıyorum. Bu Batıdaki tablo. Kürdistan'daki tablo daha korkunç. Baskı ve şovenizmin boyutu daha acımasız, savaş-şovenizm birbirini besliyor ve Allahın terk ettiği bu ülkeyi devlet içinde odaklaşmış diğer devlet yönetiyor, kesip biçiyor...

Kimi insanlarımız, içine düştüğü sefaletin asıl sorumlusunun kimler olduğu konusunda henüz netleşmemiş. Kimileri Türkiye'de ve Kürdistan'da siyasi istikrarsızlığı artık gelmiş geçmiş partilerin çözemeyeceğini, muhafefetin güçlenmesi için parti çıkarlarını ikinci plana atıp ülke çıkarlarıyla uğraşılması gerektiğini söylerken, büyük bir kesim de umudu dinci partilerde aramakta. Batıya göç eden Kürtlerin, acı ama, özellikle dinci partilere eğilim gösterdiklerini, o insanların yaşantılarında gözlemledim. Herkes bu savaşın bitmesini istiyor, birçoğunda geri dönüp kaybettiklerine tekrar sahip olma arzusu ağır basıyor. Çaresiz insanların sığınacağı, tutunacağı yol Al-

lahtır. Kimi dinci partiler insanların bu zayıf noktasını çok iyi kullanmakta. Yirmi-otuz yıl önce çarşaf giymemek için dünyanın dayacağını yiyen kadın akrabaların tessettür giydiklerini, harmlık-seramlık bir yaşantı içerisine girdiklerini görmek beni oldukça üzdü. Ama bu olumsuz şeylere rağmen çok iyi anlaştık, insanlarımızın yüreğinin bir köşesinde ölmemiş değerleri keşfetmek mutlu etti beni.

Diğer acı bir olay, metropollere göç eden çocuk ve gençlerin suç işlemeye hazır bir potansiyel durumuna gelmesi. Günde birkaç simit satarak veya sokakta bozuk bir teraziyle insanları tartarak, ciklet, kağıt mendil satarak geçimini sağlamaya çalışan milyonlarca çocuğun içine düştüğü sefalet... Çocukların geçmişe nazaran daha çok çalıştığını, cinsel tacize uğradığını, fişlendiğini, hapishanelerde, gözetim evlerinde işkenceye tabi tutulduğunu artık boyalı basının bile gizleyemediği Türkiye'de, devlet çocukların da DÜŞMANI.

Kaybolan veya gazete satan, aile fertleri hapiste olan veya öldürülen İsmail'in, Fırat'ın, Murat'ın... öyküsünü dinlerken tüylerim ürperdi.

Ziyaretimin beşinci günü pazara gittim. İlk etapta dikatimi çeken gölgede avazları çıktığı kadar önlerinde duran terazilerin markasının reklamını yapan çocuklar oldu. Yedi-sekiz yaşlarındaki bu çocukların, gelen geçen insanların giyim kuşamına bakarak "Buyurun abiler buyurun, bu terazi hakiki Amerikan malıdır, istediğiniz kiloyu söyler ve sizi rahatlatır" veya "Buyurun ablalar buyurun, bu gördüğünüz terazi hakiki Kuveyt malıdır, yalan söylemez, hile yapmaz..." söylemleri çok hoşuma gitti ve yanlarına biraz daha yaklaşıp izlemeye başladım. Çocuklardan birisinin okumayazması olmadığını anladım, çünkü terazinin üstüne çıkarların cüssesine göre tahminen bir rakamı kafadan atıyordu.

Eski dostluklar ve ilişkiler yerini çıkar ve egoizme bırakmış. Zor ekonomik koşullar insanı değerleri silip süpürmüş. İnsanların politikaya karnı tok, tek istekleri ekmek ve huzur. Hiç kimse yarını için hesap yapamıyor. Adını bir türlü söyleyemedikleri SAVAŞ canavarı insanların beyninden ve ruhundan dirhem dirhem alıp götürüyor. Savaşı uzaktan seyretmek de ayrı bir acı. 17 yıl süren hasretim bitmedi, daha da katmerleşti. Her şey bıraktığım gibi olamazdı ama çok şeyler kaybetmişiz çok..

Rojda'nın kaleminden notlar

Niçin yazıyorum?

Trafiğin sıkıştığı noktada, sağımdan gelip, arabasının burnunu benimkinin önüne sokmaya çalışan ahmağa bakıyorum. Ne sinyal yapıyor, ne de müsaade istemek için benim tarafıma bakıyor. Ben ve arabam orada değilmişiz gibi davranıyor. Önümdeki Cadillac'ı ya da arkamdaki Jeep'i gözü kesmemiş olsa gerek. Erkekliğine erkek de, kendininkinden büyük ve zengin arabalar ve onların erkek şoförleri ile dalaşmaya niyeti yok...

Her zaman alışveriş yaptığım süper markette çalışan adama soruyorum, cevizi nerede bulabileceğimi. Aydan getirilen taşları nereye koyduklarını sorsam böylesine bakardı suratıma. Bir de sırtıta. Anlamasına anladı da Ortadoğulu görünen, üstüne üstlük aksanlı kadını hemen dişi kesti. Eh, bir de kaderine ırkçılık yazılmış kendini bilmez. Ona göre, daha iyi iş bulamamasının nedeni de Amerika'ya gelen göçmenler. Bu göçmenlerin karıları da tabii ki en yakın nişan tahlaları...

Bütün gün kütüphanede çalışmaktan ayaklarım da, bacaklarım da ağrıyor. Üstümdekileri değiştirmeye vakit bile yok. Çocukların ev ödevlerine yardım etmem lazım. "Milletlerarası günün" kutlamalarına katılmak için, çocuklar ile birlikte Türkiye ile ilgili yazı yazılması gerekiyormuş. Ben şahsen, herkesin kıymetli zamanına hürmet edip, esas konuya geçerek, "Osmanlı İmparatorluğu'nun politikaları yüzbinlerce Ermeni'nin öldürülmesine sebep olmuş, şimdi de Türkiye devletinin politikaları Kürtlerin öldürülmesini hızlandırmak ile meşgul" yazmayı tercih ederim. İlkokul dördüncü sınıf "Türkiye'nin başşehri Ankara'dır. Resmi dili Türkçe'dir..." Hiç olmadık, Türkiye demokratik bir idareye sahiptir, diye yazmak zorunda değilim...

Daha akşam yemeği pişirilecek.

Bir de baklava yapmam gerekiyor, okul bütçesine katkıda bulunmak için. Kapıdan giren eşimi selamladım. Her zamanki güler yüzü ile çocuklarını kucakladı, herkesi öpücüklerle boğdu. "Yemek hazır olana kadar bir çabuk haberlere bakayım" dedi. Yemeğin "bir çabuk" hazır olacağı yok. Gülümsemem, eğer buna gülümsemek denilirse. Galiba gülümsemeyi unuttum; yeniden öğrenmeye de ayıracak vaktim yok...

Hayatımdaki bu üstüste yığılan yükümlülükler mi ya da biri söylediğinde dikkatimi çekmeyen sözler mi sebep oldu, bilmem, bir sabah korkulu bir rüyadan sıçrayarak uyandım. Hani bağırarak istediğinizde sesinizin çıkmadığını dehşet ile farketmişsiniz, korkudan titreyen dizlerinizin koşmanıza imkan bırakmadığını anladığınız, kurtuluşunuzun olmadığını zannettiğiniz düştü uyanmışcasına. Gözlerim tavana dikili "Ben kimim?" dedim. "Bir anne? Bir eş? Burjuva bir entellektüel? Acaba bunlar başka kadınlarla müşterekleştiğim noktalar mı? Ve tabii ki farklılıklarımız olmalı" diye düşündüm. "Ben kimdim? Bir Türk? Ortadoğulu bir göçmen? Hıristiyan dünyasında laik bir Müslüman?" Kişilik bunalımı içinde olduğumu anladım. Sorgusuz sualsiz kabul ettiğim annelik, ev kadınlığı kendi kişiliğimden tamamı ile vazgeçmeme sebep olmuştu. Burjuva entel takılmam, kendi sınıfımın sorumsuz rehaveti ile, etrafımdaki adaletsizliklere kör gözler ile bakmama neden oluyordu. Üstünde TC damgası olan lacivert renkli bir pasaportum, Ortadoğululuğum, laikliğim ya da Müslümanlığım beni kesilmiş, biçilmiş bir takım kalıplar içine yerleştirmişti. Gözlerim hala tavana dikili düşünürken ateşler içinde yandığımı farkettim. Kendi kişiliğimi kendim tanımlamak istiyordum. Kendimi keşfetmek, araştırıp bulmak istiyordum. O karabasan, kişiliğimi

kaybetme, bana ait olanı kaybetme korkumu simgeliyordu. Seneler sonra birden kadın olarak ezilmişliğimin bilincine varmıştım.

Bu uyanış, bu baskının bilincine uyanış, herşeyden önemli ve önce gelen bir kadın kişiliğim olduğunu anlamama sebep olmuştu. Kişisel tecrübelerim, nihayet dönülmez bir noktada, gerçek kimliğimi, kadın olan kişiliğimi özgürce tanımlamamı gerektiriyordu. Bu tecrübeler, yaşadığım fakat görmediğim, görmezlikten geldiğim ataerkil düzenlerde oluşmuşlardı. Yaşadığım çeşitli sosyal, ekonomik ve coğrafi konumlarda edindiğim tecrübelerin özellikle işaretlenmiş bir cinsi farklılıktan kaynaklanmış olduğunu anlamam, ataerkil uygulamaları eleştiren, yargılayan bir tutum ile yeniden gözden geçirmemi sağladı.

Gözlerimi açtığım bu yeni dünya bütün ataerkil düzenlerin mantığını ve prensiplerini reddeden bir dünya idi. Her yeni güne karanlıklarda bırakılmışlığım kızgın, fakat yepyeni bir enerjinin bütün vücuduma yayıldığını hissederek ve gülümseyerek başladım. Gülümsemeyi öğrendikçe etrafımdaki kendi uyanışlarına gülümseyen kadınları farkettim. Onlar da benim gibi kaçınılmaz bir savaşın cesur neferleri idiler. Onlar da benim gibi erkeklerin kurduğu düzenlerde oluşmuş tecrübelerinin esaretinden kurtulmayı hedef edinmişlerdi. Birbirinden değişik ortamlarda edindiğimiz bu tecrübelerimizi bölüşmemiz, dünyanın her yerinde, mevcut bütün ekonomik ve sosyal sınıflarda, farklı kültürlerde, kadınları baskı altında tutan mekanizmaları öğrenmemizi sağlıyordu. Ve daha da önemlisi, yaratılan kurban imgesinin aksine, dünya kadınlarının çeşitli baskılara rağmen nasıl başarı ile seçenekler bulup ataerkil düzenlerin çökmesi için mücadele ettiklerini öğreniyorduk. Kendi kişisel-liklerimizin limitleri içinde ve kişisel-liklerimizin üstünde bütünleşip, reddedilmesi ve paylaşılması gerekli olanları anlıyorduk. Yeniden, mevcut kalıpların dışında, yarattığımız kadın kişiliklerimizin bilin-

cinde, yek diğërimizi tanımayı, korumayı, sevmeyi ve hürmet etmeyi öğreniyorduk. Kendi değër yargılarımıza göre yaratırken kişiliklerimizi, kendi tecrübelerimizde yaşayan öbür kadını, diğër kadınları tanıyorduk. Dünyalı bütün kadınların tecrübelerinin ne kadar gerçëk ve beklentilerinin ne kadar meşru olduğunu anlıyorduk.

Suskunluğumuza sebep olan duvarları aştıkça anladık ki, yazıları ile bizlere destek olan ve bizlere cesaret veren, dünya kadınlarına minnetimizi ancak kendi tecrübelerimizi yazarak ifade edebiliriz. Aynı zamanda, diğërini kabul etmek, onun tecrübelerini tanımak ancak zarar, kadınların, her kadının kendini kendisi için ve diğër kadınlar için yazması ile mümkündür. Pek çoğumuz gizli gizli yazmıştık. Lise yıllarında okul gazetesi için yazdıklarım, başkalarına göstermeye cesaret ettiğim yegane yazılardı. Daha sonraki yıllarda yazdıklarım ise sararan bir defterin sayfalarında hapis kalmıştı. Kendimi yazma hakkı bana verilmemişti. Bana, içimde hapsedilmiş hislerimi, kızgınlıklarımı, utançlarımı, düşüncelerimi dışıma taşıma, bölüşme, kısaca kendimi basılmış metinde görme hakkı, ancak, erkek dünyasının kurguları, değërleri ve arzuları çerçevesinde yazdığım müddetçe tanınmıştı. Ben hala, Türkiye'de kadın yazarlar demeyeceğim ama, kadın yayımcılar olduğunu zannetmiyorum. Hiç şüpheşiz ki, erkek dünyasının uygulamaları ve kapitalist sistem içinde düzenini kurmuş iş kadınlarından bahsetmiyorum. Ben, Türkiye'de hali hazırda, emeğini ve kapitalini her sınıftan kadının kendini anlatışını yayımlamaya hasletmiş kadın yayımcılar olduğunu zannetmiyorum. Osmanlılar zamanında, Batı'dan gelen matbaa, hiç şüpheşiz ki, erkek dünyasına mahsustu. Ve tabii ki Türkiye Batılılaştıkça, yayımcılık dünyası, üstünlüğü kabul edilmiş erkek dünyasını yayımlayacaktı. Kadınların seslerini, haykırışlarını, sosyal ezilmişliklerini, ekonomik çıkmazlarını, yataktaki tatminsizliklerini, dağağı, kötüğëi okuyacak erkek bir

kitlenin bulunması beklenemezdi. Zaten cumhuriyet devrimleri de kadınlara eşit hukuki haklar vermişti. Bu anlayış ile, Batıdan daha geniş kapsamlı kadın haklarına hukuki alanda kavuşmuş olmasına rağmen şikayet eden kadın, Batılı Freud'un "histerik" kadınlarından farklı bir şey telakki edilemezdi.

Bu uyanış ile kadınların önce kendilerini yazmaları gereğëine inandım. Ve bu yüzden yazmaya başladım. Önceleri "kol kırılır yen içinde" misali kendi düşüncelerimin kişiselliğinden utandım. Yazdıklarımı okumaya başladığımda yüzüme allar bastığını hissettim. Öbür kadınların, başka sınıflardan, başka dünyalardan kadınların seslerini duyduğëa cesaretim arttı. Cesur siyah kadınlar vardı. Uzakdoğulular, Latin Amerikalılar, Amerika'nın ilk sahipleri vardı. Anneler vardı, farklı deneyimleri olan. Kadınlar vardı anne olmama seçimi yapmış. Anneler vardı kocalarından tiksinen ve ekonomik çaresizlikler içinde cesurca mücadele eden. Kadınlar vardı vardiye başlarından nefret eden. Kadınlar vardı başka bir kadını seven. Tarihi susurulmuşluklarının bilincinde olan bu kadınlar, cesurca yazıyorlardı ataerkil düzenlerde nasıl utanç duymayı, susmayı, korkmayı yaşadıklarını. Yazdıklarının kişiselliğinde yeni bir tarih doğuyordu. Dünya kadınlarının tarihi her kadının kendi tarihi ile yazılıyordu. Yazılmamış, yazılamamış, yazdırılmamış tarihler doğuyordu. Sınıflar tarihi, ırklar tarihi, milletler tarihi, milli tarihler yeniden yazılıyordu. Yeni bir dünya tarihi yazılıyordu. Geçmişle olan mücadelemiz ile geleceğëimiz yazılıyordu. Ve yazılan bu tarih ve bu gelecekte kendi kelimelerimiz, kendi lisanımız yaratılıyordu.

Kendimizi tanımak için yazmalıyız. Kendimizi bütün kadınlara yazmalıyız. Yazmalıyız ki, bütün dünya kadınları, bu bereketli ormanın hepsi birbirinden farklı ve güçlü tanrıçaları, bu mücadelemizi kendi gerçëk deneyimleri ile seslendirsinsinler. Hep birlikte kendimizi

yaratmayı, diğërinin yaratıcı mücadelesinde kendimizi bulmayı öğreneyim. Biz kadınlar, anaları olan bütün kadınlar, ana olan bütün kadınlar, en güzeli yaratmayı, en güzeli vermeyi, en kutsalı korumayı gördük, öğrendik ve yaşadık. Artık yazalım. Kişisel savaşımızı, yaratma gücümüzü, son lokmamıza kadar paylaşma özelliğimizi kitleleştirelim. Artık korkmadan, birbirimize anlatacağımız, öğreteceklerimiz ve öğreneceklerimiz olduğunu bilerek ve severek yazalım.

İnanmadığımız için yazalım. Tarih boyunca dünya kadınlarını baskı altında tutan düzenlerin düzenecelerine inandığımız için yazalım. Ataerkil düzenlerin geçerli mantığını reddettiğimiz için yazalım. Yazılı tarihlerden şüphe duyduğumuz için yazalım.

İnanarak yazalım. Tecrübelerimizi tarihe geçirmek ve unutmamak için, çektiğimiz acıları yaratıcıları tanımak için, mücadelemizi değëerlendirdiğimiz ve inandığımız için yazalım. Bizi durduracak gücü kalmamış ataerkil düzenlere karşı, sesimizin yankılanarak büyüdüğünü duymanın sevinci ile, sahip olduğumuz kuvvetin gücü ile yazalım. Bütün inancımız ile, kendimiz için, bütün dünya kadınlarının sosyal, ekonomik, politik özgürlükleri için, ezilmiş milletler, marjinalleştirilmiş gruplar için yazalım. Barışsever sesimizi duyurmak için, sürüp giden bütün savaşları durdurmak, dünya çocuklarına övünerek bırakacağımız yeni bir dünya için yazalım. Kutlamak için yazalım.

Kendim için yazıyorum. Ve sizler için yazıyorum. Türkiyeli analarım, bacılarım, kızlarım. Sen Kürt anam. Sen Yörük, sen Şii bacım. Sen gecekondu kızım. Sizler için, sizleri yetiştiren analar için yazıyorum. Tarihleriniz ve tecrübeleriniz benimkilerden farklı olduğu için yazıyorum. Yazasınız diye yazıyorum. Hep beraber, bu bizleri tarih boyunca baskı altında tutan ataerkil düzenleri tarihlerimizden silelim, kendi tarihlerimizi kendimiz yazalım ve bu eşsiz zaferimizi birlikte kutlayalım diye yazıyorum.

Sesli düşünceler

Belgin

Üç yıl önce ayrıldığım ülkeme geri dönüyorum. Yanımda oğlum, yüreğimde eşimle.

Uçaktayım ve oldukça heyecanlıyım. Beni oralarda nelerin beklediğini bilmiyorum ve bu bilmezlik beni kaygılandırıyor, belki de biraz korkutuyor. Doğup büyüdüğüm bu topraklara, özlemimi yüreğimde duyduğum dostlara yabancılaşma korkusu muydu bu? Dedim ya bilemiyorum.

Ben bu duygu gel-gitleri arasında savrulurken uçağın tekerlekleri yere geliyor ve içeride kopan alkış tufanı ile kendime geliyorum. Ülkemdeyim artık. İçim ısınıyor. Hemen toparlanıp uçağı terk ediyoruz; ben, oğlum ve yüreğimde eşimle.

Alanda bizi ailem karşıyor. Gizlemeye çalıştıkları kaygılarını, bakışları ele veriyor. Kucaklaşmalar derken arabaya binip tutuyoruz evin yolunu. Bu arada annemle sohbet etmeyi de ihmal etmiyoruz. Birden sesini güçlükle duyabildiğim radyodan tanıdık bir melodi geliyor kulağıma. Dikkat kesiliyorum ama, annemin anlattıklarını kaçırmamaya da titizlikle özen göstererek. Evet, tanıyorum bu melodiyi. Ama nasıl olur, radyoda Kürtçe çalıyor. Etrafındakileri gözlemliyorum. Tepkiler normal. Tekrar melodiyi dinliyorum, içimde zafer kazanmış birinin duyduğu sevinci duyuyorum ama, sessizce. 'Demek ki, ülkemde güzel gelişmeler olmuş' diye geçiriyorum içimden. Mutluyum. Ama bu mutluluğum çok uzun sürmüyor ne yazık ki. Türkiye'de yaşananların önemli bir bölümünün aslında hiç değişmediğini görmem çok uzun sürmüyor çünkü.

- İnsanlar yine ekonomik koşulların ağırlığı altında ezilmeye devam ediyorlar.

- Hala birçok insanda bana dokunmayan yılan bin yaşasın düşüncesi hakim. Ta ki, çuvaldızın sivri ucu kendilerine dokununcaya kadar.

- Yine devlet eliyle işkenceler, adam kaçırmalar, soygunlar, talanlar devam ediyor.

- Yine düşüncelerinden ötürü insanlar cezaevlerine gönderiliyor, hatta orada öldürülüyor.

- Yine kirliliğe yatırılan trilyonlar, savaşın bir sektör haline gelmesine katkı sunmaya devam ediyor.

- Yine muhalif tüm güçler, dergiler, gazeteler ve televizyonlar susturulmaya çalışılıyor.

- Yine Aleviler devlet tarafından sistemli bir şekilde kullanılmaya çalışılıyor.

- Yine Demokles'in Kılıcı, Kürtlerin başında sallanmaya tüm şiddetle devam ediyor.

- Yine, yine...

Tabii bu arada ilginç zıtlıklar da yaşanmıyor değil hani. Bir bakıyorsunuz televizyonlardaki açık oturumlarda Kürt sorunu yüreklice tartışılıyor -çözüm önerilerine çok fazla dokunulmadan.- Radyolarda Kürtçe yayın yapılıyor. Hem de öyle mahalli veya kısa frekanslı radyolarda değil, her yere yayın yapan radyolar bunlar. Ya da Kürdistan söylemleri ve Kürt sorununa banışıl çözüm şiarı daha çok insan tarafından kullanılır olmuş. Yeterli olmasa da!

Ama diğer taraftan faşizm de bir o kadar almış başını gitmiş. Yurtdışındayken televizyonda izlediğim polisin yargısız infazına alkış tutanların, aslında, sıradan vatandaş değil de, azıllı faşistler olduğunu, halkın içine girip onları provoke ettiğini, polise halk desteğinin ise, öyle abartıldığı kadar olmadığını da görüyorum. Biraz olsun içim rahatlıyor.

Dedim ya ilginç zıtlıklarla karşılaşmıyorum. Her etki, beraberinde tepkisini yaratmakta geç kalmamış bu ülkede.

PKK'ye tepki duyanlar kendilerini faşistlerin saflarında bulmuş-

lar. Ama bilinçli, ama bilinçsiz. Öyle ki, istisnasız her iki arabadan birinin üzerinde Türk bayrağı var.

Dincilere tepki duyanlar laiklik adına Kemalizme sarılmış. Kemalizmin ne olduğunu bilmeden, hatta üzerinde çok fazla düşünmeden.

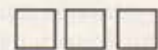
Bu arada REFAH'ın iktidar olması ile birlikte, deyim yerindeyse dincilere gün doğmuş. Hatta bazıları o kadar ileri gitmiş ki, içlerinde son peygamber olduğunu ileri sürerler bile var. Dinciler genelde devletin tüm kurumlarında, özelde ise okullarda bilinçli olarak örgütlenir olmuş. Öyle ki, ilk ve orta öğretime yeni atanan öğretmenlerin büyük bir bölümü Türk-İslam Sentezi ile yoğrulmuş. Üniversiteler ise, tamamen farklı bir görünüme bürünmüş. Polisler -ama gerçekten- karakollar kurmuş üniversitelere. Buralara farklı umutlarla başlayan ve gözleri ışıltı ışıltı bakan gençler, bölümlerini ya cübbeli ya da pardösülü bitirir olmuş. Bu yaşananlar karşısında öğrencilik yıllarım geliyor aklıma. İster istemez içim burkuluyor. İlerlemek şöyle dursun her şey daha da gerilemiş.

Belki beni fazla iyimser bulacaksınız ama, ben aklın ve sağduyunun bir gün mutlaka galip geleceğine ve bu insanların sayısının her geçen gün, tüm baskılara rağmen daha da artacağına inanıyorum. Ve bu inanç beni dimdik ayakta tutuyor. Geleceğe olan güvenim daha da artıyor.

İşte bu duygularla ayrılıyorum ülkemden. Ben, oğlum ve yüreğimde eşimle.

Gerçi, sohbetlerini alabildiğine özlediğim dostları yeterince göremedim, o gitmekten çok hoşlandığım Yenikapı'daki çay bahçelerine gidemedim ve şimdilerde dalgaları deli deli olan denizin o güzelim kokusunu ciğerlerime çekemedim ama, varsın olsun.

Geride bıraktıklarımın hüznü ve kırgınlığı çok büyük de olsa, oralarda olmak herşeye rağmen güzeldi.

Kanayan yara Güney Kürdistan

Zerin

Çalıştığım seyyar hastahaneyle birlikte 1983 sobaharında İran hava saldırısından kaçıp, Güney Kürdistan'da, Saddam'ın 1975'te zorla boşalttıktan sonra yakıp-yıkığı bir sınır köyü olan Deştev yakınlarına sığındık. Gıda sıkıntısının yanı sıra sular zehirlenmiş olabilir korkusuyla köyün dışındaki su kaynaklarını kullanıyor ve yenilir otlar toplayıp yiyorduk. Açlık ve sefalet etrafımızın mayınlı olmasını bize unutturmuştu. Bir gün kamp yerinden uzak bir yerde dut ve yabani elma ağaçları keşfettik. Kadın ve çocuklardan oluşan grubumuz görevlilere haber vermeden gizlice yola çıktık. O an altın kadar değerli bulduğumuz meyve ağaçlarını birkaç dakika seyrettik, sonra saldırdık, tıka basa yedikten sonra yolup, torbalarımızı meyveyle doldurduk. Ağaçların gölgesinde bir müddet dinlendikten sonra tekrar yemeye devam ettik. Gitmemize yakın kadınlar ağaçları sallamaya, yere düşen meyveleri çocuklar ayaklarıyla ezmeye başlayınca, iki arkadaş karşı çıktık. Ertesi gün yine gelip meyve toplayacağımızı veya başkalarının (yolcu ve pêşmerge) bu meyvelerden yararlanabileceği söyledik. Aramızdaki en yaşlı kadının "Aman bedevadır, yiyin yediği-

veleri itina ile toplayıp kampa götürdüler.

Nereden icap etti bunları yazmak?

Değerli Jiyan okurları, bu anımla size sorumluluk duygumuzun çerçevesini anlatmaya çalıştım. Kadın olduğum için sorunları ve olayları kadın penceresinden görür ve değerlendiririm. Bana göre, kadının penceresi duygusallık kokuyorsa, bu, kadının sorumluluk bilincinin varlığını ifade ediyor, bazı istisnalar hariç!

Yekiti-İKDP düşmanlığının yıllardır Kürt halkına verdiği zararlar yazmakla bitmez. Kürt halkının kurtuluşu için mücadele ediyorum diyen örgütlerin halkın çıkarlarını tehlikeye atması; bu halkın kaderiyle oynanması adeta "politik gelenek" haline dönüştü. Kürt halkı, partilerin kimi kime kurban seçtiğini, bunların kimlere hizmet ettiğini anlayamaz hale geldi

züm ona Kürt dostu (!) Türkiye ve İran'ın oyununa gelmemeliydi. Bizim, başkalarına demokrasi söyleyeleri verirken, demokrasinin işleyişini bilmediğimiz anlaşıldı.

Yurtdışında, Avrupa'da, yabancı devletlerin de katıldığı toplantılarda imzalanan anlaşmalara uymayan iki örgüt, birbirleriyle savaşmaya devam ettiği sürece, Kürt halkına yapılan sınırlı uluslararası yardımların da kökünü kazıyacaklar, tıpkı kendi köklerini kazdıkları gibi.

Bir örgütün Amerika'ya, diğerinin İran veya "tarihi" düşman Saddam'ın kucağına düşmesi, binlerce Kürdün katili sadist ana Tansu Hanım'ın "siyasi çözümlerine" muhtaç kalması kadar acı bir şey olmaz.

Sayın Barzani ve Talabani,

Siz birbirinizin kanına susamaya devam ettiğiniz müddetçe, Tansu Ana ve İmam Hameneyi'ler de Kürdistan'ı parsellemeye devam edecekler.

Bir örgütün Amerika'ya, diğerinin İran veya "tarihi" düşman Saddam'ın kucağına düşmesi, binlerce Kürdün katili sadist ana Tansu Hanım'ın "siyasi çözümlerine" muhtaç kalması kadar acı bir şey olamaz. Sayın Barzani ve Talabani, Siz birbirinizin kanına susamaya devam ettiğiniz müddetçe, Tansu Ana ve İmam Hameneyi'ler de Kürdistan'ı parsellemeye devam edecekler.

niz kadar. Üstelik yarına kadar sağ kalıp kalmayacağımız meçhul, biz heder etmesek aha şu tepedeki cahşlar gelip heder edecek veya Saddam'ın, Humeyni'nin bombalarına kurban olacak" dedi, ama dediğine pişman olurcasına yere düşen meyveleri eteğine koymaya başladı. Kadınlar yere düşen mey-

Körfez bunalımında ele geçen tarihi fırsatı, örgüt çıkarlarına kurban eden bu iki parti, barut haline dönüştürülmüş Kürdistan'da ateş olmamalıydılar. Tarih boyunca savaş ve kin tohumlarının ekildiği bu parçada barışın kolay olmayacağını çok iyi bilen Yekiti ve KDP, aşiretlerin ve ülkeyi çepeçevre saran sö-

Ji nav edebiyata me

Nivisarên hulbijarti

Kamran Ali Bedîrxan

Kitêbên Qenc

Xwendin dîkare bibe çêtirê xemrevinan. Lê ji ber vê yekê divê mirov hez ji kitêbên qenc bike û li wan bigere. Bextiyar e zaroyê ku wan dîke hogirên xwe û qedrê wan digire.

Ew tinin ber çavên wi rûpelên jiyina mirovên jêhati û feziletîdar, kîrînen têrşeref yê welatîyên qenc û jê re şani misala xweştirin ya xebatkarî dîdî, dilên wezîfeyên xwe yê ku di nav dijwariyên jiyinê de serfiraz dibin.

Bî van misalên hêja û qîmetdar xulka wi bîlînd, dilê wi esil dibe, nexwe bira wi hezar zanînen feydekar berhev dîke.

Ew hero pirtir dibe hurmetkar û îteatkarê malbatê xwe û bîndestîya dê û bavê xwe dîke, der xwendegahê bêtir bala xwe dîde dersên xwe û ji yê dîn re û ji xwe re delaltir dibe.

Xwendina Kurdi

Hogirên wi qedrê wi digirin û dê û bavê wi jê razi dibin. Kitêbên qenc heval in û mirov di hevaltiya wan de daimen kar dîke. Zarono... Hez ji nivisarên qenc bikin.

Kitêbên neçê

Xwendin dîkare bibe xirabtirê mijûlahîyan. Mirov divê nîfîran li kitêbên neçê bike û rûyê xwe ji wan bade.

Xwendin dîkare bibe çêtirê xemrevinan. Lê ji ber vê yekê divê mirov hez ji kitêbên qenc bike û li wan bigere.

Bextiyar e zaroyê ku wan dîke hogirên xwe û qedrê wan digire.

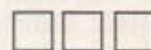
Bextreş e zaroyê ku wan dîke hogirên xwe. Ew datînin pêş çavên wi rûpelên kîrêt yê jiyina mirovên bêbext, kîrînen şermalûd yê welatîyan neqenc û jê re misala rengin ya tîralan şani dîkî. Mirovên ku hêsirên kêyfên xwe ne û di nav dijwariyên jiyinê de zora wan diçe.

Bî wan misalên jehrin û talukedar xulka wi sefil dibe, an ne bira wi hezar zanînen zerardar berhev dîke.

Ew di pêşîya xelkên malê de hero bîdebtir dibe, serkeşî dibe adeta wi, di xwendegahê de kêmdîqet û ji yê dîn re û ji xwe re neçaktir.

Hogirên wi jê direvin, wi kêmi xwe dibînin û dê û bavê wi lê lanetan dîkî. Kitêbên xirab dijmin in û di hevaltiya wan de mirov her xîsaran dibîne.

Zarono... Rûyê xwe ji kitêbên xirab badin...

KUNESKA ZAROKANAmadekar:
Senem Çamlıbel**Zarlistinok****ITAND***Bo zarokên 8-10 salî.*

Zarok dî nav xwe da du grub dibîn. Grubek li ser lingek disekine. Ewên li ser du piyan in, dixwazim lingê hevalên xwe yê bîlind kirî danine erdê û xwe nêzikê wana bikin. Bî destan lingê wana digrim datinine erdê.

Ewên lingên wana bîlind kirî ji bî lingê xwe yê dinê peniya wana dixin. Penî kîjan zarokê ket, ew jî listinê derdikeve. Her usa ewê ku lingê wi danine erdê jî jî listinê derdikeve.

Dî dawiyê da kîjan grub ma, ewana serdikevin.

Mamîk

Çek-meq e
leq-beq e
Herê destê xwe bîdê
ehmeq e.

*(Dûpîşk)***Zarkîlam****Rûvî**

Rûvîyê, rûvîyê rîndîk
serê dûvê rûvîyê kîncîk
rûvî çû mala xala,
bar kîr barê jî arê dara,
bîjmêr, nejmêr
heke li erîf nebîn bist û çara

Gotinên bo zarokan

Tu xwe bîdî tîzan nedi tîzan
gere tu bîdî heqê guzan

Îro germ e
cılık şerm e
Îro sar e
cılık star e

ZARÇIROK**Masivan û Masiyê Piçûk**

Masiyek piçûk, dî nav avê da bî dîlxweşi sobeli dîkîr û herweki diya wi jê ra gotî bû nêzikê bejê ne dîhat.

Rojek hevalek wi jê ra got:

- Tu çîma devê xwe navêjî tîştên tamdar yê qeyarên avê?

Masiyê piçûk gote wi:

- Ez gotîna diya xwe dîkîm, wê gote min ku, li ser qeyarên avê mirov henîn û ew li girtîna û kuştîna me digerin.

Masiyê ku xwe gelek aqilmend dihesiband jê ra got:

- De li min bînêre, ez çawa xwe nuha nêzikê li bejê dîkîm û xwarîneki xweş dixim devê xwe.

Masiyê dîn got:

- Dev jê berde, ne hewce ye ku tu vê nişanê min bîki. Heke masivan te bigrin, rîzgariya te zor û zehmet bibe.

- Na lo.. Masivan nîkare min bigre, tu yê nuha bîbîni..

Pîr neborî masivanek ew girt. Herweki masiyê piçûk ya girtî xwe pîr bî fen dihesiband û dest bî axaftinê kir û got:

- Masivano! Te ez girtim.. Lê bînêre ez bê goşt im. Heyf e ku tu min bîkuji.

Masivan kenîya-û bersiva wi da:

- Rast e, tu bê goşt i, lê min sîfta xwe bî te ra vekîr.

Masiyê piçûk carek dîn ceriband ku xwe jî masivanê xîlas bîke:

- Jî min vegere, min bavêje nav avê, ezê rojek bîbîm masiyek mezîm. Wê çaxê dîkari min bigrî û bavêjî bîn kêrê. Dî nav avê da masiyên mezîm pîr in. Berde min ez bîjim.

Masivan got:

- Tu xweş dibêjî, gotîna te rast in. Lê tu hêsbê tîşteke bir dîki. Tu ku mezîm bîbî, min masiyên mezîm dîrî bejê bîsekîni û ez nîkarîm te bigrim.

Masiyên girtî bê çare ma û nîkarî bû berdevam bîke. Masivan ew kuşt û dani aliyekî.

ZARHELBEST

Çima dayê
te dilê xwe
agir dayê
bo ewlada
derem-derem
kire pêti
çima dayê?

Qet rojekê,
ser kurê xwe
hêrs neketi,
çima rokê

Çima Dayê

perseke sar,
derbeke xar
te min nexist?

Çima rokê
ber nehsiyê min,
dexesiyê min,
te gunê xwe,
tel danexist?
Dengê min û yeki

Rızaliyê Reşit, ji pirtûka Bahar

dihat,
çima dilê te nedihat?
Ez heq biyama
neheq biyama,
her te digot:
- Tu neheq i!
Çima xelkê
fedi naki, çima bade,
şera diki?
Çima, çima?

Xwezil dayê
hema carkê
te min xista
û çaveki
min derxista,
weki iro
dewsa pêçiyê
te paçkîra
pê carekê,
dilê êtim
hêsa kira.

Dersên Zimanê Kurdi

Amadekar:
Senem Camlibel

DI CÎVATÊ DA EM TENÊ NAJÎN

Dî dibistanê da zarok carcaran bî hevra kar dikin. Bo tevxebatê divê odeki mezin û hacetên wana hebin.

Wana çî û çawa çêdikin?

Divê li ser tevxebatê fikrên xwe bikin yek. Dî nav xwe da hevdu serwext bikin.

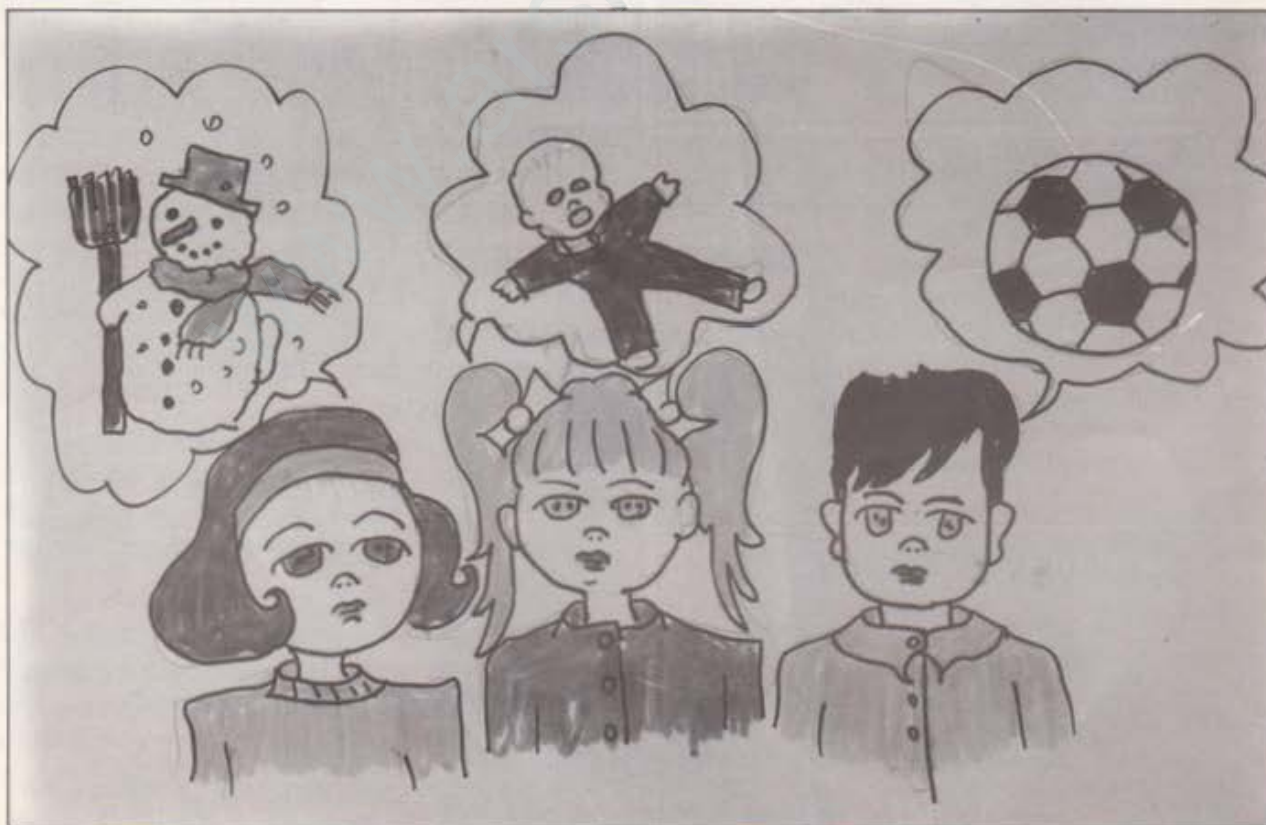
Divê ev qayde di tevleyistinê da ji uha bibe.

Hevra: Xebat an ji leyistina du kes an ji pîr kesan.

Qayde: Tîştên ku insan divê li ser bisekine û ci bi ci bike.

Hacet: Tîşt û eşyayên ku insan bikartinin.

Serwext kirin: Li ser tîşteki hevdu qayilkirin.

Bı rastî:

Şert û qaydên tev jiyane henin. Mirov ku di civatek da tev dijin, divê bı qaydên civatê va jiyana xwe bîdominin. Herkes ku bı qaydek va hereket bike, ew civat xirab dibe.

Yek kes dikare qaydek dane ortê. Lı ser wan qaydan ji mirov dikare bipeyive û bîyarek bide.

Domandin: Dewam kîrin.

Civat: Koma insanan.

Bîryar: Lı ser tişteki sekînin, qîrar.

Pîrs:

- 1) Dı sınıfa we da kîjan qayde hatine danin?
- 2) Qaydên sınıfê an ji dibistanê kê dadine?

LI MALÊ

Lı malê ji pêwîst e mirov fikrên xwe lı ser şert û qaydên tevjiyanek bike yek.

Dê û bav zarokên xwe dîfîkîrin. Ewana bona mal û zarokên xwe kar dikin û diwestin. Ewana ji dixwazın wasta xwe bîstînin.

Zarok dixwazın bileyzın. Lê divê ewana ji lı malê kar bîkînin.

Jı aliyek dın ji ewana dixwazın dê û bav bı wana ra mijûl bîbînin.

Mijûl bûyin: Lı ser tişteki xebat kîrin.

Westan: Mandibûyin, bêtaqet ketin, tişteki çêkîrîmê nexwestin.

Xebat: Kar, iş

Gelo rast e?

Pır kes dibêjin; paqîkîrin, xurek çêkîrin, fîraq şuştin û xebatên malê yên dinê karê jinan e.

Tenê mêr dikarin karê makinên xirabbûyi çêkînin..

Lawîk qet nagrin...

Girin karê keçîkan e...

Divê keçîk xwe qilêr nekînin...

Pîrs:

- 1) Dı malek da kîjan xebat tê çêkîrin?
- 2) Ew xebatan divê kê çêbîke û çîma?

KOMJIN'ın "Dünya Çocuk Günü" nedeniyle UNICEF'e yazdığı mektup

UNICEF BRD

Hönningerweg 104

506969 Köln

Frankfurt, den 17.09.96

Kurdische Kinder am "Weltkindertag"

Sehr geehrte Damen und Herrn!

Aus Anlaß zum Weltkindertag am 20. September möchten wir hiermit unsere Solidarität für Ihre Arbeit als UNICEF zum Ausdruck bringen. Besonders für die Kinder der Dritten Welt ist Ihre Arbeit von bedeutender Tragweite und findet unsere Anerkennung.

Der kurd. Frauenverband KOMJIN; vermißt leider in Ihrem Jahresbericht 1995 die zunehmend schlechter werdende Situation der kurd. Kinder, besonders in der Türkei. Der schmutzige und ungerechte Bürgerkrieg in der Türkei bzw. Kurdistan zieht wie überall in der Welt besonders die Kinder und Frauen in Mitleidenschaft. Es ist bekannt, daß unter anderen in Kurdistan 2700 Dörfer zerstört worden sind und der natürlich Lebensraum der dort lebenden Menschen von Staatsband vernichtet wurde.

Die Folgen:

- ca. 3 Mio. Menschen auf der Flucht
- Folter und Vergewaltigung an Minderjährigen durch Polizei- und Militäranghörige
- Extralegale Hinrichtungen auch der Kinder durch Polizei- und Militäranghörige
- Tausende geschlossene Schulen (allein in Diyarbekir 1000)
- Hunderttausende Kinder ohne Recht auf Bildung (davon in Diyarbekir und Umgebung 43.000 Kinder)
- Ungewisse Zukunft von Kindern in provisorischen Behausungen
- Unhygienische Wohnverhältnisse, Zunahme ansteckender und lebensbedrohlicher Erkrankungen (Typhus, Cholera etc.) besonders für Kinder

Auch kurd. Kinder brauchen Schutz und die Unterstützung von UNICEF. Wir würden uns wünschen, wenn im nächsten UNICEF- Jahresbericht auch die Situation der kurd. Kinder mit aufgenommen wird.

Für weitere Informationen und Bildmaterial stehen wir gerne zur Verfügung.

Mit freundlichen Grüßen

Der Vorstand

i.A.Dr, med. H.Polat, Mitglied des Vorstands

JİYAN

Xwedi-Herausgeber: KOMJIN-Yekitiya Jinên Kurdistan/Verband der Frauen aus Kurdistan
 Navnişan-Adresse : c/o HEVALTI, Robertstr. 5-7, 51103 Köln; Tel und Fax: 0231/833337
 Konto Nr. : Deutsche Bank 24 27 136 BLZ: 370 700 60
 Şertên Abonetiyê : Sali 15 DM